

C * A * D

1 5 9 8

~~P. V. 25~~ EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.
18 A 131 VITEBERG.

SIGNAT. CLIOCCCXIII.

407.

HARDEVVICI à DASSELL. J.C.

RESPONSVM
JURIS, IN CAUSA
POENALI MALEFI-
carum VVinſien-
ſium.

PRO DEFENSIONE IN-
NOXIARVM, ET CONDEMN-
atione nocentum; ne quisquam ante
judicium inſuſte innocenterg;
condemnetur:

AD REQUISITIONEM QUO-
rundam Dominorum & amicorum,
juris juſtitiaeq; amantium,
conſcriptum.

ICrus. *Auguſtin. lib. civ. d. 6.*

Ignorantia Judicis plerunq; eſt ca-
lamitas innocentia.

HAMBURGI.
THEODOSIUS VVOLDERUS.

1597.

Nobili, Magnifico, &

Consultissimo viro,

Dn.

FRIDERICO à VVEIHE,

Jurisconsulto eximio.

Illustrissimi Principis ac
Domini,

DN. ERNESTI

Ducis Brunsvigici &
Luneburgici, &c.

CANCELLARIO,

Fautori, & compatri suo
charissimo :

Hoc de jure Responsum

HARDEVVIGUS à DASSELL. J.G.

Observantiæ ergò

Nuncupabat

Cal. julij.

Anno redempti orbis

1597.

HARDEVVIGI à DASSELL,
I. U. CONSULT:

RESPONSUM JURIS
in causa pœnali malefica-
rum Winsiensium.

Um fcto, ceu sacerdoti
justitiæ, non mandatum
modò à Deo sit, quem vis
nos requirentem, de fure justitiæq;
informare (Custodi legem atq;
judicium, inquit Deus per Pro-
phetam, & erit vita animæ tuæ.)
Verum etjam permissum sit in causis
criminalibus, quibus nimirum de
vita & salute hominis agitur, veri-
tatem luce meridiana clariorem, so-
lidis

A 2

lidis

lidis & ex fundamento Juris petitis
argumentis & rationibus palàm fa-
cere, ne ante judicium quisquam in-
nocenter condemnatur; proptereaq;
ab amicis, justitiæ amantibus, nuper
id sim deprecatus: Operæ pretium
me facturum putavi, si, quod, fa-
vente Dei mei gratia, ex fontibus
utriusq; Juris, legum & Canonum
Regulis, & Idtorum rescriptis, in hac
criminali mulierum maleficarum
Winsensium causa nuper mihi pro-
posita, in gratiam eorum, quibus ho-
nestè nihil denegare possum, collegi,
brevis hoc Responsio comprehendere;
Ut, quid de hac ardua Capitali causa
verè sentiam, amici ac boni viri in-
telligent, ac candidè & Sincerè ju-
dicent.

Illam

*Illam autem, cum ob temporis,
quod perexiguum mihi ad hoc con-
cessum fuit, angustiam, prolixè pro
contra resolvere nequeam; Tria tan-
tum capita, quæ magis necessaria
et potiora videntur esse,
nunc tractabo.*

Primum, utrum videlicet mu-
lieres veneficij ceu reæ delatæ &
captæ, quando aliter veritas elici
non potest, torqueri potuerunt
nec ne?

Secundò, si tortæ fuerunt, nec
quicquam de hoc crimine con-
fessæ, an absolvendæ, an verò
condemnandæ, vel quid aliud
faciendum sit?

A 3

Ter-

Tertiò, utrum purgatio vel
probatio Sagarum per aquam
frigidam jure licita sit, & con-
veniens indicium culpæ vel in-
nocentiæ; quidq; de ea
sentiendum?

SUM-

S U M M A R I A R E S P O N S I.

1. *Officium Iudicis in torquendis maleficis delatis.*
2. *Tortura datur in subsidium, quando aliter veritas inveniri nequit.*
3. *In veneficis torquendis summa prudentia requiritur,*
4. *Index ad maleficas questionibus exponendas festinare non debet, nec tamen tormenta penitus omittere.*
5. *Fama absq; aliis adminiculis non est sufficiens ad torturam.*
6. *Iulii Clari opinio verior & tutior.*
7. *Demoniaci concubitus etiam honestis ac probis matronis saepe accidunt.*
8. *Summum Ius, summa injuria dicitur.*
9. *In re dubia benigniorem sequi interpretationem, non minus justius est quam tutius.*
10. *Diabolus mendacii Pater.*
11. *Cum de tortura agitur, testes sine juramento admittuntur.*

S U M M A R I A

12. Defectus Iuramenti suppletur ex multitudine testium.
13. In condemnatione personæ, testes debent esse idonei & legitime recepti.
14. Papa non potest dispensare, quod testis in iudicio non debet jurare.
15. Testis jure divino debet jurare in iudicio.
16. Testes recepti, parte non citata ad videndum illos jurare, penitus nihil valent, etiam si centum essent.
17. In causis maleficarum ordo Iudiciarius denunciatur.
18. Testes omnino debent esse jurati.
19. Malefica propter nudas suspiciones & diffamationes condemnari non possunt.
20. Capto temerè & sine urgente causa fit injuria & ignominia irretractabilis.
21. Confessio per torturam illatam, legitimis indiciis non præcedentibus, nulla est.
22. Pluralitas sociarum inculpantium facit sufficiens indicium ad torturam.
23. Ad famam probandam quæ requirantur?
24. Vulgi opinio non dicitur fama, sed vana vox populi.
25. Fa-

RESPONSI.

25. Fama vehemens sola sufficiens est indicium ad torturam.
26. Purgatis indiciis reus debet absolvi & dimitti.
27. Reo torto, nihilq; confesso Iudex debet concedere abolitionem accusationis.
28. Reipub. interest, ne delicta maneant impunita.
29. Ex pluribus indiciis simul junctis, resultat sufficiens & plena probatio.
30. In factis secretis & occultis non requiritur tam plena probatio, sicut in aliis.
31. In indiciis indubitatis atq; vehementibus, iudex potest aliquem capitaliter condemnare, praesertim in delictis secretis.
32. In crimine haeresis maleficarum captus debet ac potest interrogari de sociis criminis.
33. Testimonium sub tormentis depositum & metu tormentorum, idem est.
34. In criminibus non exceptis tres vel quatuor familiares contra reum plenam faciunt probationem.
35. Indicia facti sunt, quae praeculis sunt, quamvis non adsit evidentia facti.

A 5

36. In

SUMMARIA

36. *Inculpatio socii criminis, etiam cum tormentis facta, non sufficit ad torquendum socium, nisi deposuerit sub iuramento.*
37. *Ordo Iudiciorum requirit, ut primo testis juret, postea deponat.*
38. *Magna est differentia, si quis deponat tanquam testis, & si quis deponat tanquam reus.*
39. *Pluralitas sociorum absq; iuramento, præbet sufficiens indicium ad torturam.*
40. *Socius criminis de se confessus, infamis est, & ob id contra alium testificari nequit.*
41. *Iuramentum est quedam tortura spiritalis, quæ in animo consistit.*
42. *Maleficæ per abnegationem Christi, plus quam per jura factæ sunt, & excommunicatæ, quò ad Deum.*
43. *Nemo præsumitur immemor salutis æternæ.*
44. *Ductus ad ultimum supplicium, & constitutus in extremis, non præsumitur mentiri.*

Cer-

RESPONSI.

45. Certissimum signum probandi, utrum quis venefica existat.
46. Mulieres maleficae in tortura, flent sine lacrimis.
47. Principes terrae non debent grandia delicta dimittere, etiam si legitima probationes deficiant.
48. Iudex non potest derogare probationi factae per torturam.
49. Inducta ad augmentum non operentur diminutionem.
50. Intellectus l. etsi excepta C. de Malef. & Mathemati.
51. Quicquid lex statuit, observandum.
52. In iudicis arbitrio est, quantam fidem attestationibus sociarum criminis adhibere velit.
53. Tortus non evadit condemnationem, si crimen confiteri nolit.
54. Condemnatio ad triremem in perpetuum non convenit in mulieres, nec in violenter suspectis veneficis satis tuta est.
55. Veneficae cum discrimine humanae societatis dimitti non debent.

De

SUMMARIA

56. De Iure civili, pœnam perpetui carceris non debet quis sustinere.
57. Pœna perpetui carceris capitalis est, & æquiparatur pœna mortis.
58. Divina iustitia non permittit Dæmoni, naturalem potentiam exercere in incarceratos,
59. Iudex non debet ad condemnationem properare.
60. A novis indiciis reus questionibus subijci non potest.
61. Reus non sufficienter tortus in torturam repeti potest.
62. Nonnulli iudices indifferenter repetunt torturam absq^{ue} novis indiciis, sed male.
63. Optima cautela, qua confortantur malefice citius ad confitendum induci, quàm per torturam.
64. Alia cautela, qua venefice ad confitendum induci possunt.
65. De crimine maleficarum acerrima debet à iudice fieri indagatio.
66. Iudicis officium in custodiendis maleficis.

67. Male-

RESPONSE.

67. Malefica à Demone frequentantur & sollicitantur, ut sibimet mortem consciscant.
68. Alia cautela, qua venefica ad confitendum induci possunt.
69. Rex Salomon sapientissimus fingeat se velle, quod nolebat.
70. Omnes malefica pro innocentia sua affectant iudicium aquæ frigida subire.
71. Ex affectato iudicio aquæ frigida, quod vera malefica sint, agnoscuntur.
72. Purgatio aquæ frigida est opus magicum, ac diabolo auctore excogitatum commentum.
73. Ea quæ communiter à vulgo fiunt, non sunt in Exemplum trahenda.
74. Veteres superstitiones olim damnata, hoc nostro infelici seculo renovantur.
75. Iudex providus & circumspectus esse debet, ne peccet contra 2. Decalogi præceptum.
76. Purgatio aquæ frigida nulla Canonum aut legum auctoritate fundata est.
77. Qui utuntur vulgari probatione, tentant Deum, dum quarunt ab eo miraculum sine causa.
78. Dictum Anchorani.
79. Co-

SUMMARIA RESPONSI.

79. Cogentes subire probationem aquæ frigidae peccant.
80. Probatio per aquam frigidam est opus superstitiosum à diabolo introductum.
81. Confessio nullo legitimo iudicio precedente, etiamsi in tormentis facta, ipso jure nulla est.
82. Purgatio aquæ frigidae juri & rationi repugnat.
83. Causa, quare Saga non submergantur?
84. Diabolus in protegendo Malefica omnem operam suam addixit.
85. Tàm naturale est corpori gravi in profundum descendere, quàm natare contra naturam.
86. Iudicium aquæ frigidae sortitur effectum ex pacto implicito cum damone.
87. Regula Divi Augustini.
88. Iudex, omnem diligentiam pro eruenda confessione Sagarum adhibere debet.

HAR-

HARDEW. à DASSEL
RESPONSVM.

CHRISTO DUCE ET AUSPICE
CHRISTO.

Quamvis Iudex in huiusmodi
maleficarum causis, quibus de
vita & salute hominis agitur,
non debeat esse facilis ad torquendas 1.
maleficas delatas, non ideo tantum,
quod tortura datur demum in subfi- 2.
dium, quando aliter veritas inveniri
nequit l. edictum. §. Divus Pius, ff. de
quæst. l. quoties & l. fin. C. eo, in qui-
bus locis plenè notant Dd; Verum-
etiam quia in maleficis torquendis 3.
summa prudentia & vix comparandus
labor requiritur, adeò ut, nisi divina
coactio per sanctum Angelum concur-
rens, maleficium diaboli depellat, tam
insensibiles in doloribus tormentorum
efficiantur, ut membratim potius de-
cerpantur, quàm veritatem criminis
fateri queant, ut loquitur Jacobus
Spreng-

HARDEVV. à DASSEL.

Sprenger. in Malleo suo Malefic. Idcirco Iudex ad tales mulieres quæstionibus exponendas festinare non debet, sed varias vias pro investiganda
4. veritate tentare: nec tamen tormenta penitus omittere prout hæc omnia latius tractant compilatores Mallei Maleficar. in 3. part. quæst. 13. & quæst. 22. ad quorum dicta me remitto. Verum quia veneficæ, de quibus in casu, jam modò tortæ fuerunt, nec quicquam de hoc crimine confessæ, rectè nunc quæritur, An sint absolvendæ, An verò condemnandæ, vel quid aliud faciendum?

Prima consideratione dicendum videtur, quòd omnino sint absolvendæ, quia nihil contra eas apprimè urget. Fama enim, quæ contra eas extitit, & adhuc extat, parum valet, quandoquidem propter diffamationem illam iudici aperiebatur solùm via ad inquirendum, ut C. qualiter & quando, & C. inquisitionis, cum utrobiq; notatis per Dd. ext. de excusation. Dec. conf.

RESPONS. JUR.

conf. 175. col. 2. num. 2. Angel. in tract.
de malefic. in verb. hæc est quædam
inquisitio nu. 50. Et secundum eos non
sufficit, diffamationem semel fuisse ex-
auditam, sed opus est, quod sæpius
præcesserit, & tanta sit, ut generet
scandalum, & sine periculo tolerari
non possit. Ipsa autem fama absq; aliis 5.
adminiculis non est sufficiens ad tortu-
ram, prout communiter Dd. tenere
dicit Hippolit. de Marfil. in conf. 3. n. 5.
& in l. de minore n. 30. ff. de quæstion.
ubi copiosè pro hoc allegat. Idem facit
in suo singulari 97. idem testatur Jul.
Clar. lib. 5. receptar. sentent. §. fin.
c. 21. in princ. ubi alias quoq; dat re-
missiones, subdens se hanc communem 6.
opinionem semper esse secutum, tan-
quam veriore & tutiore, & semper
quoq; à justis iudicibus observari, licet
referat aliquos ibidem tenentes con-
trarium, & plures alios Anton. Gomes.
lib. 3. Resolut. c. 13. num. 10. Si igitur
propter illam diffamationem solam
dictæ veneficæ torqueri non poterant:

B

sed

HARDEVV. à DASSELL.

sed infamiam comitante scandalo, ut
late nobis proponitur in casu, nec non
vehementi suspicione indici ei debeat
purgatio. C. omnib. 2. quæst. 5. c. inter
sollicitudines, & c. accedens ext. de
purgat. Canon. ita volunt dicti compi-
lat. Mallei Maleficar. in 3. part. quæst.
21. Roman. conf. 351. per tot. & Felin.
in d. c. qualiter & quando in princ.
col. 5. vers. ult. ext. de accusation. plura
allegans, quæ tamen de jure Canonico
tantum loquuntur. Sed de jure civili
est text. in l. præsentī, §. sicut, C. de his
quæ ad Eccles. confuger. ubi glos. po-
nit concordantia jura Jacob. de Beluifo.
in pract. crimin. Rubr. de probation.
negat. nu. 13. & seq. Angel. in d. tract.
malefic. in verbo falcario. num. 50.
Socin. in l. ait prætor in princ. col. 2. ff.
de jurejur. Ex quibus apparet, quod
illa diffamatio non valde urgebat ad-
versus dictas veneficas, nedum ad con-
demnandum aliquo modo, sed ne ad
torquendum quidem.

Cæterum accedentibus aliis quibus-
dam

RESPONS. IUR.

dam indiciis & adminiculis, jure tormentis subjectæ fuerunt. Inter quæ hoc præ cæteris vehementius esse putatur; quod dictas veneficas, aliæ maleficæ quondam earū sociæ, seorsim in diversis illius territorii locis captæ, confesse, & ultimo supplicio affectæ, tanquam socias multorum maleficiorum & diabolici foederis deposuerunt, & tales esse asseveraverunt concorditer, illa facinora & omnes circumstantias aperientes, adeo ut vix credibile videatur, præfatas maleficas esse insones.

In qua re advertendum est, ut etiam testimonia illarum maleficarum non magnoperè æstimanda sint, siquidem, ut ex casu colligere licet, asserunt facta, in quibus ipsemet deceptæ & illusæ fuerunt per Diabolum, Die verleugnung Gottes / annehmung vnd Bulrey des bösen Geistes / mit einander fahren / zusammen kommen / zechen / tanzen / schadenthun / vnd dergleichen. Etenim hæc non verè fiunt, ut corporaliter de loco in locū transferantur, festa & ludos celebrēt, sed feleratæ

HARDEVV. à DASSEL.

mulieres dæmonum illusionibus seductæ, hæc fieri credunt, ut prolixè ostendit text. elegans in C. Episcopi ad med. 26. quæst. 5. hisce verbis.

Quapropter sacerdotes per Ecclesias sibi commissas populo Dei omni instantia prædicare debent, ut noverint hæc omnia falsa esse, & non à divino, sed à maligno spiritu talia phantasmata mentibus fidelium irrogari arbitrentur. Siquidem ipse Satanas, qui transfigurat se in Angelum lucis, cum mentem cujuscunq; mulieris cæperit, & hanc per infidelitatem sibi subjugarit, illico transformat se in diversas species personarum atq; similitudines, & mentem, quam captivatam tenet, in somniis deludens, modò læta, modò tristitia, modò cognitas, modò incognitas personas ostendens, per quæq; devia deducit, & cum solus spiritus hoc patitur, infideles hoc non in animo, sed in corpore evenire opinantur. Phantastice igitur solummodò tales transformationes accidunt, quod multis

RESPONS. JUR.

multis insuper argumentis demonstrat
Joan. Francisc. Poncinnibius in tract. de
Lamiis nu. 45. cum seq. Et nostro secu-
lo doctissimi viri Martinus de Arles in
tract. de superstition. cap. 6. Hieronym.
Cardan. lib. 18. vers. unguentum La-
miarum, de subtilitat. & rursus lib. 15.
cap. 80. de varietat. rer. ubi eleganter
rationes reddit incrementorum tam
absurdorum deliramentorum, & Joan.
Baptist. à Porta Neapolit. lib. 2. Magiæ
natural. cap. 26. & denique Johan,
VVeigerus lib. 2. de præstig. Dæmo-
num. cap. 31.

Idem sentiendum & dicendum de 7.
illusionibus dæmoniacy cōcubitus, quæ
etiam honestis & probis sæpenumero
matronis accidunt, ut testatur Martin.
de Arles in d. tract. de superstit cap. 7.
Cardan. etiam d. c. 80. & omnium di-
ligentissimè copiosissimeq; demon-
strat VVeiger. d. lib. 2. cap. 33. & seq.
capit. cum multis inibi per eum alle-
gat: & rationibus & autoritatibus:
inter alias etiam Cassan. dicentis:

B 3

Nullò

- „ Nullo modo igitur credendum est,
 „ spirituales figuras cum foeminis natu-
 „ raliter coire posse, &c. Quæ cum ita
 se habeant, non video, quo jure, nisi
 summo, quod summa etiam injuria
 8. dicitur, præfatæ veneficæ ad poenam
 mortis, adeoq; ignis (quæ gravissima
 habetur) ob solas hujusmodi illusio-
 nes, cum in cæteris fuerint innoxia,
 condemnari possint. Certè in re dubia
 9. benigniorem sequi interpretationem
 non minùs justius est, quàm tutius, ut
 dicit J.C. Marcell. in l. Ea quæ §. i. ff.
 de R. J. L. quoties & l. in ambiguis, ff.
 eod. tit. Quod & ipsum per plura ar-
 gumenta comprobatur Johan. Francisc.
 Poncinnib. in d. tract. de Lamijs n. 45.
 46. 47. & 48. usq; ad 62. qui tandem ex
 hoc nu. 62. expressam & absolutam
 facit conclusionem: Quòd in hoc cri-
 mine de conventibus maleficarum &
 gestis in illo ludo conscii, focii & par-
 ticipes criminis non admittantur ad
 testimonium: Imo contra delatas fo-
 cias non modò non faciant fidem, sed
 nec

RESPONS. IUR.

nec indicium ad inquirendum secund.
 Poncinnib. cum dicta talium persona-
 rum procedant à visione dæmonum,
 qui per deceptos homines alios quoq;
 decipere gestiunt, & à diabolo menda- 10.
 cui patre, qui multos docendi modos
 habet, prout de his sunt textus in C. qui
 sine salvatore 26. quæst. 5. Et alioquin
 traditur generalis doctrina, quòd con-
 fessio seu assertio sociarum criminis
 faciat solùm aliqualem præsumptio-
 nem contra sociam, & per se sola sine
 aliis indiciis etiam in criminibus hujus-
 modi exceptis, in quibus de se confes-
 sus, de aliis interrogari potest, non suf-
 ficiat torquendum delatum socium.
 Hæc in terminis nostris Gandin. in
 tract. malefic. in tit. de quæstion. n. 17.
 Guido de Susar. in tractat. de indic. &
 tortur. col. 8. num. 51. Marfil. in consil.
 78. num. 14. & in singul. suo 200. ubi
 plures allegat. Alex. consil. 128. nu. 6.
 in 4. volum. Corn. in cons. 58. in fin.
 in 5. volum. Paris. consil. 151. num. 9.
 & 10. in 3. volum. & ratio Dd.
 B 4 est,

HARDEVV. à D'ASSEL.

est, quia reus tanti criminis de se confessus turpis persona est. Ideo contra alium sine tormentis non auditur. C. illi qui 6. quæst. 5. Alex. conf. 9. n. 5. & 6. in 1. vol. Hippolit. de Marfil. in conf. 22. n. 22. Roland. à Valle in conf. 16. nu. 17. in 1. vol. qui alios quoq; pro ista ratione allegant. Nec ad rem pertinet, si quis dicat, huic rationi in casu nostro satisfactum esse, ubi plures socii criminis veneficas detulerunt sub tormentis, prout satis ex casu colligitur, Wie auch/ als sie vor Recht gestellet / und ihnen die Urtheilten und bekennungen ihres vorhandedens vorgelesen / bezeugen / Quia respondetur, ne hoc quidem sufficere, sed quod juramentum debeat etiam præcedere in singulari. tradit Hippolit. de Marfil. in pract. crimin. §. diligenter, num. 162. & seq. Nam, inquit, si capti sunt duo vel plures rei criminis socii, & unus vel plures confiteantur crimen sponte vel in tortura, & confiteantur etiam, quod alius fuerit illorum socius in illo met delicto quod tale est, ut in eo socius

focius possit interrogari de consociis, quod tamen dictum socii non faciat indicium ad torturam, vel alium contra socium, ex quo ille non juravit, quamvis hoc ipsum dixerit in tortura. Ne dum enim in criminalibus, sed nec in civilibus causis, cum de tortura inferenda, vel de alio præjudicio irreparabili agitur, testes sine juramento admittuntur, ut habetur in l. jurisjurandi C. de testib. & in c. tuis ext. cod. ut latius Marsil d. loco, qui dicit ibidem nu. 66. se per hanc doctrinam liberaſſe quendam à morte. Quem in hoc expresse sequitur Hieronym. Gigas in tract. de crimin. læsæ majest. quæst. 24. num. 3. Anton. Gomes. lib. 3. resolut. cap. 12. num. 18. vers. advertendum, & Jul. Clar. lib. 5. sentent. C. 21. num. 11. vers. quæro nunquid ad hoc, qui affirmat se ita semper vidisse servari. Nec prodest in casu nostro, quod non una sola vel duæ maleficæ sociæ contra has veneficas ita deposuerunt, sed multæ, nempe octo vel plures. Quia litet ad sit 12.

multitudo testium, non tamen eis creditur nisi juratis, nec defectus juramenti suppletur ex multitudine testium, ut singulariter tradit Dominic. de S. Geminian. in C. multis in 2. notab. per illum text. 44. distinct. & Jas. in repetit. l. admonendi num. 234. ff. de jureju. vide tractat. nostr. de jurejur. in cap. de juramento testium. Cum igitur dictæ veneficæ propter solam asseverationem sociarum non videntur quæstionibus subjici potuisse, quantominus ex illorum dictis cōdemnari possent. Etenim in hac materia maleficarum, quoad condemnationem personæ, testes debent esse idonei & legitime recepti, & numero quoq; sufficientes, ut notabiliter tradunt compilator. Mallei malefic. in 3. part. quæst. 7. qui in specie quoq; addunt: quod tales testes debeant esse jurati, sicut etiam passim in illo opere hoc repetunt, quamvis nihil pro hoc præcipue allegent. Sed facile probari de jure potest ex supra dictis: Et

14. quia Papa ipse non potest dispensare, quod

RESPONS. IUR.

quod testis præferendo testimonium
in iudicio non debeat jurare, cum hoc
sit de jure divino, Genes. cap. 51. Ita
notabiliter Angel. de Ancor. in lib. de 15.
potest Eccles. quæst. 55. art. ultimo. Fe-
lin. in c. cum constitutus 16. ext. de re-
script. Hippolit. de Marsil. in sing. 214.
in fin. unde iudices cauti habita infor-
matione per aliquot testes, eam in
scriptis redigunt, postea citari faciunt
reum delatum realiter si possunt, ne au-
fugiat, ad respondendum inquisitioni.
Et si reus factum neget, iterato testes
debent examinari secund. Salic. in l.
fin. in fin. C. de quæstion. Alex. conf.
180. num. 7. in 2. vol. Thom. Gram-
mat. in conf. 15. num. 3. Jul. Clar. lib. 5.
sentent. §. fin. quæst. 45. col. 8. vers.
cæterum, Ubi hoc amplius notabili-
ter addit, quod ista repetitio testium
debeat fieri cum illis omnibus quali-
tatibus, quæ requirerentur, si illi
testes nunquam fuissent examinati.
Ideo non solum de novo debent ju-
rare, sed etiam si tales sunt, quorum
dictis

HARD. à DASSEL.

dictis non adhibetur fides, nisi cum
tortura, ut, quia sunt socii vel participes
criminis, non sufficeret, quod prius
essent examinati sub tormentis, sed
opus est, ut post iuramentum præsti-
tum de novo subjiciantur tormentis,
& perseverent in illo dicto suo, alias
non faciunt fidem. Ex quo omne id
quod fuit agitatum ante litis contesta-
tionem, non habeatur in consideratio-
ne, quoad præjudicium ipsius rei, ut
16. latius per Jul. Clar. d. loco. Atq; testes
recepti parte non citata ad videndum
illos jurare, penitus nihil valent, nec
ad probationem, nec ad habendum in-
dicium, prout tortura, etiam si centum
essent, ut per plura ostendunt Hippol.
de Marfil. in l. fin. ff. de quæstion.
Thom. Grammat. in voto suo num. 7.
& 8. & Matth. de Afflict. in constit.
regni lib. i. quæst. 27. si damna Clan-
destina num. 34. Roland. à Valle in
conf. 12. num. 35. & seq. in 3. vol. Et
quamvis forte dici posset, quod in cau-
sis maleficarum hic ordo judicarius
detrun-

RESPONS. IUR.

detruncatur, ita quòd delata mulier 17.
 si vereus, non videat testes jurare, neq;
 etiam nomina eorum illi publicantur,
 tum in favorem fidei, tum propter pe-
 riculum testificantium, quod ipsis inde
 immineret, ut volunt compilat. Mallei
 malefici: tamen sub eodem cap. aper-
 tius dicitur, quòd testes omnino debe-
 ant esse jurati, scilicet coram iudice, 18.
 notario, & aliis honestis personis assi-
 stentibus, ut repetit: in eod. malleo ma-
 lefic. in 3. part. quæst. 7. mihi col. 3. in
 princ. quod in casu nostro factum esse
 non constat nobis. Ex quibus nunc satis
 planum esse videtur, quòd dictæ male-
 ficæ propter suspensiones, diffamatio- 19.
 nes & depositiones sociarum criminis
 prædicto modo factas condemnari
 non possint. Sine legitimis enim fideq;
 dignis non solum suspensionibus, ve-
 rum etiam iudiciis & probabili diffam-
matione publica, nec ad capturam qui-
dem iudex procedere debet secundum
 Angel. Aret. in tract. malef. in ver.
 fama publica. Imò secundum Marian.
 Socin.

HARDEVV. à DASSEL.

Socin. in tract. de citat. in 2. artic.
princ. in 24. quæst. etiam plenè de de-
licto constare debet ante capturam ut
refert & sequitur Ægid. Boss. in tract.
crimin in tit. de captur. colum. 1. & 2.
Hinc est quod nobilissimus Eques Jo-
docus Domhauder. in enchirid. rerum
criminal. in tit. de citat. rea sive captu-
ra n. 7. cum sequent. graviter invehi-
tur in officiarios justitiæ, qui proprio
arbitrio quemvis delatum temerè,
quovis tempore, aliquando sine ur-
gente causa, & ex vento (ut vocat)
20 capiunt. Scribit enim hujusmodi capto
non mediocrem fieri injuriam, imò
ignominiam irretractabilem, teste Bal.
in l. 1. 1. C. de restit. in integr. nec non
Jas. multa allegante in l. 4. §. si quis con-
demnatus sit, n. 22. & sequent. ff. de re
judicat. eaq; de causa punitioni eos
subjacere haud mediocri, &c. Atque
21. legitimis indiciis non præcedentibus,
licet postea ratificata statim ex inter-
vallo, durante captura rei in potestate
ejus-

RESPONS. JUR.

eiusdem iudicis, nulla est, nec confitenti
præjudicat Matthæ fil. singu. 55. Hippol.
de Mars. in l. pen. ff. de quæst. Thomas
Gram. conf. 37. Fatemur autem, ut su-
pra quoq; , quod dictæ maleficæ omni-
no erant torquendæ.

Nam propter diffamationem multa
alia existebant indicia: In primis, quod
conversationem & amicitiam habebant
cum aliis maleficis, quod considerat l.
4. C. de Malef. & Mathe. & Mall. Ma-
lef. in 3. part. quæst. 19. col. 2. Deinde
quia totaliæ Maleficæ tanquam socias 22:
eas inculpabant, & pluralitas sociarum
inculpantiū maxime in istis criminibus
exceptis facit sufficiens indicium ad
torturam per tex. in c. in fidei, cum ibi
notatis de hæret. in 6. col. 6. n. 22. ex. de
accusat. Hippolit. de Marsil in conf. 74.
n. 13. Boër. decis. 319. n. 5. & 7. Gravet.
conf. 178. n. 3. Roland. à Valle in conf. 16.
n. 4. vol. 1. volentes quod duo tantum
sufficiant etiam in casibus nō exceptis,
quod post alios etiam tenet Jul. Clar.
lib. 5. sentent. cap. 21. vers. sed pone.

Ter-

HARD. à DASSEL.

Tertiò etiam accessit variatio, quia prius negaverunt & pernegaverunt ipsis hoc crimen ab aliquo famoso obiectum fuisse, & tamen postea fassæ sunt quod aliquoties hoc ipsis obiectum fuerit, quæ variatio & fama magnum præbuit adminiculum, ut per compilat. Mall. Malef. in 3. part. quæst. 14.

23. Etsi enim ad famam probandam, quòd sit fide digna, & ut probet (saltem femiplene) vel ut faciat sufficiens indicium, multa requirantur, præsertim verò quòd sit orta à personis fide dignis & idoneis, non autem à malignis, invidis, obrectatoribus & inimicis suspectis, C. cum oporteat ext. de accusat. & quod illa fama, si emanarit ex causis omnino probabilibus, ut per Angel. indict. verb. fama publica, & ibi August. & ibi Lancelot. Corr. in breviar. Prætorio lib. 1. cap. 9. De Prætoro §. 2. n. 54. Ubi circa finem concludendo dicit, quòd vulgi opinio
24 non dicitur fama, sed ea sola quæ traxit origi-

RESPONS. JUR.

originem ex pluribus causis, quæ inducunt populum ad sic dicendum vel credendum, alias non est fama, sed vana vox populi.

Et Gabriel Saraina, in addition. ad 55. singular. Mathesil. dicit, Baldum in consil. 275. incipient. ad evidentiam col. 1. velle, quod si fama, per quam quis torquetur, sit adeo nuda, quod nulla habeat argumenta pro se, nisi confessionem torti, etsi perseveraverit ille in ea, tamen non valeat. Sed fortasse idem Saraina voluit allegare Bal. consil. 76. incip. ad evidentiam & cons. seq. vol. 3. Idem tradit Hippol. de Marfil. in l. pen. ff. de quæstion.

Tamen ex hoc casu undiq; apparet famam contra has valde fuisse vehementem, & talis fama, vehemens sola sufficiens est indicium ad torturam, ut 25. cumulatè probat Hippolit. de Marfilis in pract. criminali, §. diligenter n. 19. & seq. In quo latius non insistimus, quia in arbitrio iudicis est, quæ indicia sint sufficientia ad torturam l. de minore,

C

nore,

HARDEVV. à DASSEL.

nore, §. plurimum l. fin. ff. de quæstion.
& utroque; Dd. Guido de Sufar. in tract.
de indiciis & tortura in 1. part. quæst. 3.
in princip. Paul. Griland. in tract. de
quæstion. & tortura cap. 3. ad fin. cum
similib. Nunc verò postquam sæpe
dictæ veneficæ tortæ fuerunt, nec ta-
men quicquam confessæ, nihil aliud
restare videtur, quam quod absolvan-
tur & dimittantur. Nam etsi daffama-
to prius indicatur purgatio, ut supra
dictum: tamen usus quotidianus ferè
hanc declarationem adjecit, quando
indicia contra reum (ut in casu nostro)
quæ per ejus confessionem non sunt
elisa, quod tunc non expurgantur ju-
ramento sed tortura. Et ita practicari
dicit Marc. Anton. Blanc. in pract.
crimin. §. datis defensionibus num. 72.
Quare cum dictæ veneficæ jam tortæ
fuerint huic purgationi satisfactū esse
videtur, & omnia quæ contra eas exi-
stebant indicia sublata, ut per Alber. de
Rosate in Rub. C. de quæst. n. 9. Nicol.
Boër. in decis. 163. nu. 12.

Quin-

Quinimo si illud crimen sufficien-
ter probatum fuisset contra veneficas,
ipsæ tamē tormentis subjectæ fuerunt,
ut haberetur ipsarum confessio. Unde
cum in tortura nihil confessæ sint, sed
factum negaverint, prior probatio jam
esset elisa & sublata, adeo quòd am-
plius condemnari non possint, sicut
prius poterāt. Ita notabiliter tradit Al-
beric. de Rosate in l. edictum per glos.
ibid. ff. de quæstion. Et ibid. Hippolit.
de Marfil. nu. 3. & in singul. 262. Cæ-
poll. in cons. 32. incipit quidam rusti-
cus col. penult. referens se ita vidisse de
facto servari Veronę, & respondit qui-
busdam tenentibus contrarium, & eun-
dem sequitur Thomas Ferrar. in cau-
tel 5. n. 4. Et consequenter dictæ vene-
ficæ non debent definitivè absolvi, per
tex. in c. fin. ext. de purgat. Canon. ubi
dicitur, quod purgatis indiciis reus de- 26.
beat absolvi & dimitti. Deinde pro hoc
facit tex. in l. fin. ff. de calumniator: ubi
Bald. & alii. Nam ibi patet, si reus tortus
non confiteatur, nec resultet probatio
C 2 delicti

HARDEVV. à DASSEL.

delicti quod absolvatur. Atq; ita in practica se observasse scribit Bart. in fin. num. 1. ff. de quæstion. Idem tenet Ang. in tract. Maleficar. in verb. fama publ. & pulchrè Anton. Gomez. lib. 3. resolut. cap. 13. ante num. 29.

Postremo licet in præsentī casu propter vehementiam indiciorum, judex non putaret eas esse absolvendas, præsertim quia prolixè relata opinio non usq; quaq; recepta est: communem tamen opinionem docentium & practificantium in hoc sequetur, quæ habet, Si reus tortus nihil sit confessus,
27. sed negavit delictum, quod ei judex debeat concedere abolitionem accusationis, si per illam viam procedatur, hoc est, circumducere processum, siue absolvere reum ab illa instantia, non autem definitivè à delicto, sed ita rem indiscussam relinquere. Sic etiam quando proceditur per viam inquisitionis, absolvēt eum quidem, sed stantibus prout stant definitivè, ita tradit Alber. de Rosat. in l. Divus Marcus, col.

RESPONS. JUR.

col. i. ff. de offic. præsul. Anton. de Butr. in c. i. ext. de offic. ordinar. Salicet. in l. si qui adulterii, col. fin. vol. 6. per illum text. cum glos. ibid. C. ad l. Jul. de adulter. & in l. eæ quidem col. penult. num. 137. C. de accusation. & in l. si quis in fine, C. ad l. Jul. Majest. & ibidem Angel. Paris. de Puteo in tract. syndicatus super verb. tortura, §. viro de repetit. torti in fin. fol. 295. Paul. Griland. in tract. de relax. carceris rubr. de absolut. Innoc. quæst. 2. num. 4. Boër. in decis. 163. nu. 12. Hippol. de Marsil. in l. repeti. num. 24. ff. de quæstion. ubi dicit ita practicari in tota Italia, & quod periti Iudices hoc casu recipiant fidejussores à Reo de repræsentando ad mandatum Curia, & deinde Reus relaxatur de carceribus. Idem tradit in sua practica crimin. §. quoniam 49. Covarr. lib. i. resolut. c. i. sub num. 8. & Jul. Clar. lib. 5. sentent. §. fin. c. 62. col. 2. & alii citati per eos. Effectus est maximus secundum eosdem, quia non obstanti tali senten-

C 3

tia,

tia, si superveniant indicia, poterit contra eundem iterum procedi, vel per viam accusationis, & si reperiantur legitimæ probationes, definitivè condemnabitur ad poenam ordinariam, ex quo Rei-
 28. pub. interest, ne delicta maneat im-
punita l. ita vulneratus, ff. ad l. Aquil.
cum similib. Sicuti etiã si reperirentur probationes innocentiae, ipse absolveretur definitivè, l. absentem, ff. de poen. Utrunq; enim evidenti ratione suadetur, ut expressum ex Dd. juris, Ex quibus omnibus constare videtur, quod iudex in hac causa jam agere debeat.

Veruntamen prædictis minimè obstantibus omnino aliter statuendum
 29. est, Nam habemus, quod ex pluribus
indiciis simul junctis resultet suffici-
ens & plena probatio, ut per glos. in
 l. 2. §. fin. ff. de accusat. tutor. C.
 illo vos ext. de pignor. Roman. in
 consil. 7. num. 3. Barbat. consil. 43.
 colum. 2. num. 2. in princ. vel cum si-
 milibus, ut per eum quamvis Hippolit.
 de

RESPONS. IUR.

de Marfil. in practic. in §. diligenter,
num. 13. expresse dicat hoc solum pro-
cedere in civilibus non autem in cri-
minalib. per l. fin. C. de probation.
Et plura alia, de quib. ibi per eum.
De cuius veritate aliter hic non dispu-
tamus, cum in casu nostro ex alio non
obstet: sumus enim hic in crimine oc-
culto maleficarum, quia occulte se fo-
vent, & ministrant diabolo, ad ludos
nocte conveniunt, & maleficia quoq;
ut plurimum, secreta procurant, ut
notum est. Proinde alia succedit ra-
tio, quia in factis secretis & occultis 30.
non requiritur tam plena probatio,
sicut in aliis, sed hic admittuntur
conjecturae, verisimilitudines, indicia
quae in tali casu vim plenae proba-
tionis obtinent, ita notat Bart. in l.
si quis ex argentariis, §. an vero,
num. 3. ff. de edend. per l. non omnes.
§. à barbaris, ff. de re milit. C. licet
ex quodam, &c. veniens. 2. ext. de
testib. Speculat. in tit. de furt. ad
fin. Bald. in Auth. quas actiones

HARD. à DASSEL.

col. fin. C. de sacrosanct. Eccles. Felin.
in Rubr. de probat. col. 2. Jas. in l. cum
ea num. 5. C. de transact. Frideric. de
sen. cons. 119. num. 1. Alex. cons. 146.
num. 1. & 3. in 6. vol. Curt. sen. cons.
76. 4. Francisc. Brun. in tract. de indic.
& tortur in 1. part. quæst. 4. Bancam-
peg. in tract. Syndic. col. 33. num. 153.
cum similib. alleg. per eos. Atq; si in-
dicia indubitata atq; adeo vehementia
sint, ut factum vix negari possit, iudex
31. potest aliquem capitaliter condemna-
re, præsertim in delictis secretis, ut no-
tabiliter in d. §. à barbaris & in l. mili-
tes §. oportet. C. de quæstion. Specul.
in tit. de probat. §. videndum vers. 14.
& ibi Johan. Andr. in addit. Bart. l. 2.
ff. de furt. Hippol. de Marfil. in pract.
crim. §. principium num. 16. Et fit in-
dubitatum ex qualitate & multitudine
indiciorum, ut tradit Paris de Puteo in
tract. syndicat. in verb. tortura nu. 6. 7.
& 9. num. 229. & Angel. loco supra ci-
tato, per tex. in l. excipiuntur, ubi Bald.
ff. ad S. C. Syllanian. & Francisc. Brun.
in

RESPONS. IUR.

in tract. de indic. in 1. part. quæst. 4.
num 5. Hæc autem in casu nostro planè
adesse videntur. Adest enim fama an-
tiqua & constans & vehemens, quòd
captæ mulieres maleficæ sint, quæ sola
sufficiebat ad eas torquendas, ut diffu-
sè probat Hippolit. de Marsil. in pract.
§. diligenter num. 19. 20. & seq. Nota
est etiam eorum conversatio & amici-
tia, quam habuerunt cum alijs malefi-
cis, propter quod non solum indicium
oritur, sed etiam eo nomine puniri pos-
sunt, ut patet in l. 3. C. de malefic. Ac-
cedente præsertim diffamatione, quod
voluerunt compilat. mallei malefic. in
3. quæst. 8. ad fin.

Tertiò valde urgent depositiones
aliarum maleficarum separatim facta-
rum, quæ valere quoq; debent ad pro-
bationem delicti, per text. in d. c. in
fidei, de hæretic. in 6. suffragante præ-
sertim verisimilitudine, quæ corrobo-
rat earum depositionem, ut ibidem ha-
betur in text. & in C. nostra cum ibi
notat. ext. de testib. c. cum causam. ext.

C 5

de

HARDEVV. à DASSEL.

de probat. Lob. carmen, §. fin. ff. de
testib. Non enim verisimile est, quod
reliquæ maleficæ diversis temporibus
& locis captæ & examinatæ, de tantis
facinoribus cum omnibus circumstan-
tiis, tam concorditer dictas veneficas
deferre potuissent, nisi ipsæmet inter-
fuissent, & res ita gestæ fuissent, prout
in casu latius specificatur. Confirma-
tur etiam per remotionem ejus, quod
supra ab initio dicebamus, confessio-
nem seu assertionem unius socii crimi-
nis, contra alium socium non facere in-
dicium ad torturam sine aliis indiciis,
etiam in istiusmodi criminibus ex-
ceptis per ibi allegata, quia primum
hoc ita intelligi debet, quod in his in-
diciis seu præsumptio non debeat
esse tanta, quanta in aliis criminibus
requiritur, sed sufficit qualis qualis su-
spicio. Alioquin nihil esset speciale in
istis criminibus exceptis, ita tradit Lu-
dovic. Bologni. in addit. in tract.
Guidon. de Sufar. de indic. & tortur.
num. 54. Idem Paris de Put. in tract.
Syn-

RESPONS. JUR.

Syndicat. An stetur dicto torti, num. 5.
 fol. 229. Alciat. in c. perniciosam,
 num. 48. & seq. ext. de offic. ordina.
 & Dd. in l. si quis alicui, per illum
 text. C. ad l. Jul. majest. quæ suspicio
 in casu nostro adest maxima, ut ex
 supra dictis patet. Deinde genera-
 liter teneri potest in nostro casu,
 quod dictum unius tantum sociæ
 absq; alio adminiculo sufficebat ad
 torquendum veneficas dictas. Certum
 est enim, quod in crimine hæresis
 maleficarum & similium captus debet 32.
 ac potest interrogari de sociis cri-
 minis d. c. in fidei, de hæretic. in 6.
 & li fin. C. de malefic. & mathemat.
 & utrobique notat: sed in casibus, in
 quibus socius potest interrogari de
 confociis criminis, inculpatio unius
 facit indicium ad torturam contra a-
 lium inculpatum, ut tradit Cyn. in l.
 fin. C. de accusat. Anton. de Butr.
 in cap. 1. & ibid. Abb. colu. penult.
 vers. secundum membrum, & Joan. de
 Imol. col. 2. num. 2. ext. de confessio
 Jacob.

Jacob de Beluis. in pract. crimin. Rubr. de quæstion. num. 53. Paris de Put. in tract. Syndicat. §. an stetur dicto torti, num. 25. Hippolit. de Marfil. in l. i. §. Divus Anton. num. 5. ff. de quæstion. & in practic. crimin. sæpe d. §. diligenter, num. 59. Si ergo unius sociæ tortæ dictum contra delatas veneficas fecisset sufficiens indicium ad torquendū, profectò testimonium sociorum sub tormentis deponentium vel metu tormentorum quod idem est, ut per Hippolit. de Marfil. l. penult. nu. 21. & 22. ff. de quæstion. & in §. crimin. §. expedita, num. 9. multò plus efficere debet, & proximè ad veram & plenam probationem accedere, ex quo verisimilia deponunt. Imò illorum testimonium in hoc casu, quo multa alia verisimiliter facinora possunt esse nota, magis efficax est quàm aliarum personarum, ut intelligitur. ex d. c. in fidei, cum ibi notat. glos. fin. in c. i. de testib. in 6. & expressè ita dicunt compilatores Mall. malefic. in 3. part. quæst. 4. Pro-

RESPONS. IUR.

Proinde in tali casu valere potest ad
plenam probationem, non attento,
quòd mulieres sint, ut notabiliter tradit
Abb. in c. 3. ad fin. ext. de testib. atq;
aliàs videmus, quod in criminibus non
exceptis tres vel quatuor familiares
contra reum plenam faciant probatio- 34.
nem, ita Jacob. de Barbat. in l. 3. C. de
testib. glos. in l. 3. §. ejusdem, ff. cod. tit.
Bart. in l. 2. ff. de furt. Paris de Put. in
tract. Syndicat. An stetur dicto torti,
num. 46. pag. 282. Et secundum hæc
non tam indubitatum fama, & cæteris
concurrentibus indicium constituere-
tur, quàm vera & plena delicti purga-
tio. Solum hic videntur duo repugnare
supra in contrarium adducta quæ re-
fellere hoc loco commodius poter-
imus. Primum est, quòd tales maleficæ
sociæ criminis non videantur testifi-
cari posse contra delatas socias, cum
ipsæ fuerint per Dæmonem in actibus
illis illusæ, prout supra extract. Pon-
cinnib. retuli, qui ad hoc movetur po-
tissimum, per text. in C. Episcopi 26. 9.
nu. 5.

num. 5. Sed ille text. nihil facit secundum, Dd. communiter, qui loquitur in diversa secta quarundam mulierum quæ illusionibus diaboli seductæ credebant Dianam & Herodiadem veras dominas esse, & se certis temporibus illarum illusionibus ad servitium evocari, & cum innumera multitudine mulierum super bestiis equitare, &c. quæ tamen phantasticè fiebant ibidem, verum hoc nihil ad sectam maleficarum, de qua nos loquimur, quæ iniuerunt cum diabolo, & eo magistro omni creaturæ Dei nocere student, prout hanc diversitatem atq; ipsum contextum, in d. c. Episcopi latè declarat Griland. in tract. de fortileg. Porro Poncinnib. deceptus fuit falsissimo præsupposito illo, quod maleficæ seu lamia per dæmonem non corporaliter deferantur de loco ad locum, Et ideo, quicquid illæ mulieres putant fieri cum sociis, meras esse illusiones, & ex conclusione infert, testimonium illusarum non valere. Istam verò præsupposi-

RESPONS. IUR.

positam conclusionē Poncinnib. quam
& alii quidam tenuerunt, tanquam hæ-
reticam damnant compilat. Mall. ma-
lef. in 1. part. 2. part. Princ. cap. 3. per
tot. ubi per quinque columnas bonis ra-
tionibus & exemplis ostendunt, dia-
bolum tales sibi addictas mulieres cor-
poraliter de loco in locum conferre,
quamvis, si velit, etiam phantasticè illas
illudere possit. Eandem sententiam la-
tius per alia viva exempla comprobat,
Griland. in d. tract. de sortileg. in 7.
quæst. per tot. ubi hunc articulum pul-
chrè examinat & resolvit, atq; ut cæte-
ras illorum rationes omittamus, hoc
ipsum patet ex notissimo illo Euange-
lio, Math. 3. cap. ubi diabolus Christum
in montem valde excelsum deduxit, &
iterū assumptū statuit super pinnaculū
templi. Præterea opinio Poncinnibii
utrunq; falsa in casu nostro nihil obsta-
ret, quia ibi loquitur solū de testimonio
Lamiarū, & de his quæ gesta sunt in lu-
dis illis nocturnis, quasi in illis deceptæ
fuerint visionib. Sed nos loquimur de
con-

confœderatione & turpi commixtione
 habita cum diabolo, nec non de ipsis
 maleficis, quæ in facto compertæ fue-
 runt, & de aliis, in quibus illæ illusiones
 non cadunt, & consequenter super ta-
 libus scelerum sociæ bene possunt te-
 stificari. Quia hæc appellantur indicia
 facti, quæ sunt præ oculis, quamvis
 35. nō adsit evidentia facti, ut distinguunt
 & declarant compilat. mall. malefic.
 in 3. part. quæst. 7. & 13. Alterum est
 pariter suprâ pro prima parte allega-
 tum, quod istæ sociæ contra dictas ve-
 neficas non fuerint legitimè ut testes
 receptæ neq; etiam juratæ, & ob id de
 illarum testimonio non curandum, sed
 certè hoc quoq; non videtur obstare:
 quia cum illæ sociæ maleficæ jam erant
 captæ & carceratæ atq; de se confessæ,
 aliter contra alios, qui legitimè in testes
 recipi non poterant. Porro tales omni-
 no debuerunt interrogari de sociis, ut
 supra diximus, Quod lex frustra non
 voluit: ideo nec iuramentum earum
 requirebatur, cum deponerent in tor-
 menti,

mentis, vel eorum metu. Ad illud verò
quod dicebat Hippolit. de Marfil. in d.
§. diligenter & alii post eum relati, 36.
quod inculpatio socii criminis etiam
sub tormentis facta non sufficiat ad
torquendum socium inculpatum, nisi
deposuerit sub juramento, & multo
minus non valebit ad probationem de-
licti, multipliciter respondemus.

I. Primo quod ipsemet Marfil. cujus
illa doctrina fuit originaliter in d. §. di-
ligenter, num. 62. & ante num. 67. ex-
presse fateatur totum mundum in hoc
errare, & plures etiam doctissimos de-
cipi, & ita aperte fatetur ubiq; servari
contrarium.

II. Secundò dicimus, quòd Boër. in
d. decis. 319. post num. 4. & Jul. Clar. in
lib. 5. sentent. §. fin. c. 21. col. II. non
simpliciter sequantur dictum Marfilii,
sed addunt sufficere, quomodocunq;
socius tortus juret in præsentia alterius
socii nominati, inculpationem esse ve-
ram, sive hoc fiat ante torturam in
præsentia judicis & assistentium, sive
D etiam

etiam post torturam in præsentia inculpati. Et ita apertè loquuntur de confrontatione (ut appellant) quod ipsum latius declarat Jul. Clar. in d. §. fin. c. 45. col. 9. ubi dicit, quod ista confrontatio non sit necessaria, licet communiter adhiberi soleat. Et volunt compilat. mall. malefic. in 3. part. col. 2. hanc confrontationem praticari, quando non existunt alia indicia contra maleficas delatas, ut ibi latius per eos, sed quicquid sit, etiam dicta declaratio Boërii & Julii Clari, non satis in jure fundata est. Etenim si illud juramentum exigunt à socio inculpato alio, tunc post depositionem fieri non posset, prout ipsi dicunt, cum de ordine judiciorum sit, ut primo testis juret, postea deponat, 37. atque si hic ordo invertatur, dictum testis non valet, notat Cyn. & alii, & l. jurisjurandi C. de testib. Hippolit. de Marfil. in l. penult. ante num 32. ff. de quæstion. Si verò juramentum hoc exigunt à socio torto, non ut à teste hoc faciunt sine lege, & ita non audi-

audiantur, l. illam C. de collatio. §. consideremus Auth. de triente & semiss. Præterea generaliter dicimus aliud esse, si quis deponat tanquam testis, & aliud, si quis deponat tanquam reus: atq; inter ista magna est differentia, ut Alberic. de Rosat. in l. fin. num. 9. C. de accusat. Abb. in c. r. col. 3. ext. de confession. Nam si deponit ut reus, tunc requisita in teste non requiruntur, & sic nec iuramentum, quod à teste exigitur, sed bene talis reus sub tormentis interrogari debet de sociis, ut lex in eo requirit, cui facile fuisset adigere, ut etiam iusjurandum ab eo petatur, si hoc voluisset. Unde cum lex hoc non exprefferit, nec voluisse credendum, l. si servum, §. non dixit prætor. ff. de acquir. hæredit.

III. Tertiò respondemus, quod illorum doctrina loquatur solum in casu, quando unus solus socius alium inculpat, secus si duo vel plures. Tunc enim illa pluralitas

39. litas absq; iuramento præbet sufficiens
indicium ad torturam, ut §. plenè pro
hoc allegavimus. Nam in his casibus
exceptis, in quibus focii admittuntur,
duo vel plures focii iurati plenam face-
rent probationem, ut expresse firmat
Anton. Gomez. lib. 3. resolut. d. c. 12. sub
nu. 3. plures ad hoc allegans.

III. Quartò respondemus prædictam
doctrinam etiam, quoad probationem
habendam, non satis procedere, quia
focius criminofus de se confessus in-
40 famis est, & ob id contra alium testifi-
cari non potest cum iuramento, ut ha-
betur in §. si verò ignoti Auth. de te-
stib. Notat Bald. in l. Presbyteri in
princ. C. de Episcop. & Cleric. ideo
lex voluit dicto focii contra socium
criminis non aliter stari, nisi cum tor-
mentis, ut in d. §. si verò ignoti Hippol.
de Marf. conf. 22. num. 22. cum similib.
§. citat: & hæc tortura infertur ad eru-
endam veritatem, l. unius, §. testis, ff.
de quæst. Si ergo lex torturam induxit,
tanquã fortius remedium pro eruenda
veri-

veritate, ut patet ex prædictis locis, profecto non est necesse intervenire in eo casu iuramentum, in quo lex non ponit fidem. Quia iuramentum est so- 41.
lummodo quædam tortura spiritualis, ut tradit Abb. in c. per tuas, num. II. ext. de probat. quæ cum in animo consistat, iudex ea mediante non potest ex turpi persona certum deprehendere, sed per quæstiones & torturam corporalem iudex & facilius & certius potest veritatem investigare, ut experientia rerum magistra docet.

V. Quintò ad hoc in terminis ponderamus, text. in l. fin. C. de malefic. & mathemat. ibi, quod publicum reum, ne facinoris socios publicaret severitati legum & debitæ subtraxerit quæstioni. Quibus verbis aperte demonstratur, quod in casu stetur dicto torti contra socium inculpatum, unde etiam Bald. ibi notat, quod liceat subtrahere quæstioni nec facere, quod veritas non possit apparere. Ex quibus nunc satis constare potest, quod tortura sociarū

faltem in his criminibus exceptis sub-
 rogata sit loco juramenti. Præcipue
 verò in casu nostro hæresis malefi-
 carum, à veneficis sociis ante torturam
 vel sub tortura jusjurandum exigere
 ineptum fore. Nam cum illæ abnega-
 verint Deum, qui est veritas, addicen-
 do & commiscendo se dæmoni, quem
 Deum deponentes contra socias fume-
 rent pro teste, ut per cujus Evangelia
 jurarent? scilicet ita, ut earum juramen-
 to aliqua fides adhiberetur, quia per
 42 abnegationem Christi plus quam per-
 juræ factæ sunt & excommunicatæ
 quoad ad Deum, juxta glos. in C. 1. 24.
 quæst. 1. Cardin. Zabarell. in Clement.
 1. in princ. quæst. de usur. Felin. in tra-
 ctat. de conatu col. 2. in princ. atq; se-
 mel perjurus ad juramentum amplius
 non admittitur, C. parvuli, 22. quæst. 5.
 Bald. in Auth. ei qui juret, C. de bon.
 authorit. judic. possidend. Dec. in C.
 quæstionibus, col. fin. ext. de appellat.
 & tamen videmus, quod hoc crimine
 perjurii testes proferendo testimonio
 admit-

RESPONS. IUR.

admittantur C. accusatus, §. licet de
hæretic. in 6. compiler. Mall. male-
fic. in 3. part. quæst. Quapropter cum
& focii sint, iuramentum non attendi-
tur, quod verè amplius præstare non
possunt, sed tormenta, quorum crucia-
tu præsumuntur dicere veritatem, ut
d. l. fin. C. de malefic. & mathemat. &
in summa, quanta fides in hoc crimine
sit fociis & participibus adhibenda
quomodocunq; examinatis, arbitrio
iudicis relinquitur, ut apertè probat
text. in c. in fidei de hæretic. in 6. ubi
Dd. & Abb. in c. 1. col. 2. ext. de con-
fess. Sic igitur per depositiones tot
fociarum tortarum non immeritò vi-
deri potest, satis probatum esse, quod
dictæ veneficæ in eadem societate fue-
rint & sint maleficæ, quarum depositio-
ni multum roboris accedit, quod absq;
ulla revocatione suæ delationis Chri-
stianè mortē obierūt. Per hoc enim fides
augetur, ut tradit Gravet. in conf. 6. nu.
61. ubi etiā alia quædam in argumentū
allegat. Præsertim cum per sacerdotem

HARDEVV. à DASSELL.

ad hoc specialiter & sollicitè adhortatæ fuerint, ut in casu latius narratur. Quo fit, ut iudex tanto maiorem fidem eis adhibere debeat, & sit hæc eorum perseverantia in mortis articulo iuramenti loco. Videmus enim cos, qui ad supplicium ducuntur, utcunq; prius fuerint, cujuscunq; generis malefactores tunc temporis venire ad pœnitentiam & contritionem. Nec quisquam præsumitur immemor salutis æternæ C. sancimus, i. quæst. 7. glos. in c. literas in verb. tam grave ext. de præsumpt. l. fin. C. ad l. Jul. repetund. Proinde, ductus ad ultimum supplicium & constitutus in extremis, cum
43. certo sciat animam suam brevi discessuram à corpore, non præsumitur mentiri, ita tradit Frider. de sen. in conf. s. num. 7. Bald. in conf. 25. casu super quo, col. 2. ante med. in 1. vol. Paris de Puteo in tract. Syndicat. propè fin. §. sequitur modò in princ. Hippol de Marsil. in practic. crimin. §. diligenter. num. 119. & conf. 5. nu. 15. Deniq; ultra prædicta
44. omnia

RESPONS. IUR.

omnia adest adhuc aliud vehemens adminiculum, quia dictæ veneficæ nec ante nec post nec in ipsis tormentis potuerunt lacrymari, nec quicquam etiam confessæ sunt. Ex quo taciturnitatis maleficio eas laborare percipimus. Non enim hoc provenire potest ex duritia mentis, cum mulieres sint pro sua conditione molles. Nec etiam ex quadam tollerantia tormentorum, cum antea nunquam quæstionibus fuerint expositæ. Ergo restat quod ex maleficio penes se retento, quod variis modis procurari potest & gestari, non tantum in vestimentis infutum, vel alicui parti corporis appensum, sed in pilis etiam & subter cute, vel solis verbis submissè prolatis sensibilitas constringi, ita ut omnes cruciatus quæstionum elidantur penitus, ut per rationes & exempla declarant compiler Mall. malef. in 3. part. quæst. 15. col. penult. & finali. Paris de Put. in tract. Syndicat. in verb. tortura & latius Paul. Griland. in tract. de

D 5

quæ-

quæstion. in 4. quæst. num. 13. & seq.
 ad quorum dicta brevitatis causa me
 remitto. Porro iidem compilat. d.
 quæst. 15. col. 2. expressè dicunt in-
 struendo iudicem in hæc verba. Si in-
 vestigare affectat iudex, an maleficio
 taciturnitatis sit involuta, advertat, an
 lachrymari coram eo stando queat, aut
 tormentis exponendo. Hoc ipsum
 enim pro certissimo signo ex fide
 dignorum antiqua relatione & propria
 experientia docente adeo repertum
 45. est, quod etiam, si ad lachrymandum
 conjurationibus hortetur & compelle-
 tur, si malefica existit, lachrymas emit-
 tere non potest. Dabit quidem flebiles
 voces, & sputo genas, & oculos liniri,
 ac si fleret, attentabit, super quo cir-
 cumstantibus iudicibus cautè adver-
 tendum erit: hæc illi: Idem monet Paul.
 Griland. in tract. de sortileg. quæst. 9.
 num. 3. ubi dicit etiam, mirabile esse,
 46 quod talis malefica mulier possit flere
 sine lachrymis, quod certè in hoc casu
 accidisse dicitur. Quare prædictis
 omni-

RESPONS. IUR.

omnibus in unum collectis, quod dictæ
veneficæ tantopere & tamdiu fuerunt
diffamatæ, & amicitiam habuerunt
cum plurimis maleficis, & quod tot so-
ciæ contra eas attestatæ sunt, quod &
ipsæ sint in hæresi maleficarum, & quæ
convicia hujus criminis in eis objectæ
protulerunt, ac deinde variaverunt,
tandemq; tormentis subjectæ, nec ta-
men aliquid confessæ sunt, non dubita-
mus, quin satis probatū sit, esse nocen-
tes, & probari posse per ea, quæ supra
latè deduximus. Pro qua in specie pon-
derandum est, quod in quacunq; causa
hæresis admittuntur probationes levi-
ores seu minores, non solum ad inqui-
rendum, sed etiam ad plenam proba-
tionem criminis, per text. in c. in fidei,
de hæretic. in 6. quem ita intelligunt
communiter Dd. glos. fin. in c. 1. de
test. in 6. & ibidem quoque Dd.
compilat. Mall. malefic. in 3. part.
quæstione 3. Hippolit. de Marfil.
in consil. 109. numer. 12. Egid.
Boss. in titul. de hæretic. num. 5.
Jul.

HARDEVV. à DASSEL.

Jul. Clar. lib. 5. sentent. §. hæresis col.
antepenul. vers. hodie etiam atq; adeo
sufficiunt, ut tales mulieres maleficæ
ex illis condemnentur ad mortem, ut
expressè dicit idem Jul. Clar. lib. 5. sen-
tent. §. fin. quæst. 20. vers. penult. Et
magis in specie, quod tales mulieres
quæ in tormentis nihil sunt confessæ,
& tamen deprehensum in eis malefi-
cium taciturnitatis, ex quo lacrymari
non potuerunt, & quæ sunt diffamatæ
nec non familiaritatem habuerunt cum
aliis maleficis, & ab illarum pluribus
delatæ fuerunt per iudicem secularem,
igni possunt adjudicari, aperte tenent
compilat. Mall. malefic. in 3. part.
quæst. 15. col. 2. & 3. & quæst. 33. col.
penul. in quibus locis propriè loquun-
tur in terminis nostris, & illorum sen-
tentia probatur ex iis, quæ per discursum
ex jure deduximus, facit quod no-
tabiliter dicit Matth. de Afflict. in con-
stit. Regn. lib. 1. Rub. 21. constit. in
47 quæst. num. 7. Quod principes terræ
non debeant grandia delicta dimittere,
etiam si

RESPONS. IUR.

etiam si legitimæ probationes deficiant, sed conari cum omni diligentia, ut delinquentes inveniantur, & inventi puniantur, per l. congruit, cum ibi notat per glos. & Dd. ff. de offic. Præsid. & Specul. in tit. de offic. judic. §. 1. num. 1. neq; huic conclusioni obstat, quod supra allegavimus, siue sufficientes, siue insufficientes probationes seu indicia contra dictas maleficas extiterint, quod jam, ex quo illæ in tormentis nihil confessæ sunt, omnia sint purgata, & quod ita fidejussoribus saltem sint relevandæ. Quia primum hæc doctrina non procedit, quando probatio facta est per testes: potest enim iudex reum damnare ad mortem, contra quem probatum est delictum per testes, quamvis ipse deinde positus ad tormenta noluerit hoc confiteri per text. cum glos. in l. si quis per hoc genus C. de Episc. & Cleric. & ibi notat Paul. Castrensis. post princ. text. & glos. in l. 2. in fin. C. Quorum appellatio non recipitur, qui textus in terminis maleficarum loqui-

loquitur, & idem ibi tenent Bald. & Alberic. idem Bald. in c. ad nostram, num 4. ext. de probation. Alex. in Apostil. ad Bart. in l. unius, §. 1. in fin. ff. de quæstion. per text. in l. qui sententiam. C. de poen. per quem ibi tenet Hippolit. de Marfil. in sing. 108.

48 & ratio evidens est, quia iudex non potest derogare probationi factæ per torturam, ne per indirectum detur occasio liberandi accusatum vel inquisitum, contra capit. cum quid una via de R. J. in 6. Deinde illa doctrina non procedit, quando non adsunt quidem probationes veræ & plenæ, sed tamen indicia indubitata vel certè vehementia, ita quod per torturam in totum purgari nequeat, quod ipsum fatetur Cæpoll. in d. cons. 32. col. fin. superius in contrariam partem citatus, idque latius deducit, quod in casu nostro expeditum est, in quo contra dictas maleficas tam multa & vehementer urgeant. Neq; possunt in casu nostro probationes vel indicia aliquo

aliquo modo purgata dici per tortu-
 ram, cum ex eo, quod tortæ lachry-
 mare non valentes, maleficium taci-
 turnitatis prodiderint, atque fidem
 indiciorum auxerint, ut superius de-
 duximus per Reg. Vulg. quod in- 49
 ducta ad augmentum non operentur
 diminutionem. Tertiò eadem doctri-
 na non procedit in criminibus enor-
 mibus & exceptis, quæ continent im-
 manitatem, quale est crimen malefi-
 carum, prout inter cætera comme-
 moratur, in l. 2. C. quorum appellat.
 non recipit. Ita in termin. voluit
 Bald. in l. 1. in fin. C. de juram. ca-
 lumn. & pro hoc (licet Bald. non
 dicat.) bene facit text. in l. etsi ex-
 cepta, C. de malefic. & mathemat.
 quam ita ibi ponderat Alberic. de
 Rosate quod etiam convictus testi-
 bus, vel alias sufficienti probatione
 possit tormentis subdi, nec tamen
 propterea dimittitur, sed ecu-
 leo intruditur bestiarum ungulis
 lace-

HARDEVV à DASSEL.

lacerandus vel devorandus, quam poenam Johan. Berber. in viatorio juris tit. de sortileg. col. fin. mitiorem appellat, quam alioqui pro hoc crimine statutam ordinariam, quod etiam dicto loco sentire videtur, quamvis Griland. in tract. de sortileg. quæst. II. princ. n. 13. videatur velle esse graviolem, cuius mentem hic scrutari nihil attinet, ut cunq; sit, ita Berberius & Griland. declarant poenam in d. l. etsi excepta expressam, licet verba illius textus alium sensum videantur præ se ferre. Non enim dicunt, in eculeo ponatur, sed ita, sit eculeo deditus (quod alioquin species tormenti est) ungulisq; fulcantibus latera perferat poenas proprio dignas facinore. Quod ipsi intelligunt, id est, bestiarum ungulis discerpatur & devoretur. Quorum intellectus satis tolerandus videtur, cum text. expressè dicat, hoc in poenam irrogari. Et eo magis, quia textus ibi adversativè locutus est ad priorem dictionem, si verò, & in priori parte d. l. etsi excepta, jam

RESPONS. JUR.

jam dixerat de cruciatu & tormentis :
 unde in secunda parte adversativa
 non potest iterum de tormentis intel-
 ligi. Tamen ut ipsa in proprio sensu ac-
 cipiantur verba, sit eculeo deditus, be-
 ne potest intelligi, ut prius eo genere,
 torqueatur pro habenda confessione,
 Etsi nihil in illis tormentis confiteatur
 hanc perferat poenam, de qua ibidem.
 Et sane ista videtur meus Alberici, licet
 non aperte declaret: Reliquorum verò
 nullus hoc tangit, tametsi valdè neces-
 sarium erat. Nos vero puritati sermo-
 nis inhærentes, text. d. l. etsi excepta
 aliter quam Berber. & Griland. intel-
 ligimus, nimirum, quod eo casu nolenti 50.
 confiteri crimen suum tam ingens tor-
 tura & cruciatus inferatur pro poena,
 hoc est, quod ibi dicitur, si convictus
repugnaverit, sit eculeo deditus, un-
 gulisq; fulcantibus latera perferat poe-
nas. Sulcantur enim & lacerantur tali-
bus latera ungulis ferreis, ut sic confi-
 teantur, vel poenam dilacerationis
 sustineant, propter suam pertinaciam,

E

Facit

HARDEVV à DASSEL.

Facit optimè pro intellectu illius textus
in c. 1. prope finem 23. quæst. 5. ibi.
Quando tantorum scelerum confessi-
onem non extento eculeo, non fulcan-
tibus ungulis latera, non urentibus
flammis, sed virgarum verberibus eru-
isti. Archidiacon. nu. 2. melius ad præ-
dictam declarationem facit l. 1. C. de
numerar. & acturar. & c. lib. 12. in fin.
ibi dicens, Conditioni eos subdi tor-
mentorum, & eculeis atq; dilaceratio-
nibus subiacere, ubi Bart. Johan. de Plat.
Jacob. Rebuff. & alii præsertim Ludo-
vic. de penna col. ad. med. qui ex illo
textu expressè notant, quod tortura in-
terdum sit pro poena, ut ibi licet regu-
lariter adhibeatur tantum pro eruenda
veritate, & in sceleribus etiam magnis
alioqui non extento eculeo, non ful-
cantibus ungulis dari debeat, ut ibi la-
tius per eum. Cujus verba omnia Ta-
cito authore refert, & sequitur Paris de
Put. in tractat. Syndicat. in verb. tor-
51. tura, col. 2. n. 1. Sed ubi lex hoc statuit
observandum est, ut l. observandum,
ff. de

RESPONS. IUR.

ff. de offic. præsid. & l. prospexit, ff. qui
& à quib. manumiss. sic etiam est in d. l.
etsi excepta, quæ tamen hoc amplius
vult quod maleficus illam poenam de-
beat perferre, donec repugnaverit
pernegando. Aliàs autem, ubi crimen
commisum est, constat & adest con-
fessio rei, in tales maleficas statuta re-
peritur poena concremationis, l. 3. C. de
malefic. & mathemat. tradit Abb. & aliū
in c. ad abolendā ext. de hæretic. Porro
ex præallegato loco satis apparet, dictas
maleficas fidejussoribus nequaquā re-
laxandas esse, cum omnino cōdemnari
& aliqua poena affici debeant, licet etiā
indicia contra dictas veneficas adeo nō
essent indubitata, ex quo versamur in
enormi crimine maleficarum, ipsæ non
essent cautionibus vel fidejussorib. tra-
dendæ, propter periculum vindictæ se-
cuturū, & alia, de quib. compilat. Mall.
malef. in part. 3. q. 8. & quest. 16. in princ.
col. 2. & latius per Jul. Clar. in 5. lib. sent.
§. fin. q. 40. col. 3. cum aliquot seq. Verū-
tamē quia nos processum contra dictas

veneficas, & contra socias earum jam-
dudum incineratas, & qualiter illæ fu-
erint examinatæ cum omnibus circum-
stantiis, non vidimus, quem ad certio-
rem constituendam sententiam vidisse
debeamus, sed ex amicorū relatione
cognovimus, juxta c. fin. de hæretic.
in 6. non satis nobis consultum vide-
tur, quod dictæ veneficæ absq; alio in-
dicio nunc ad poenam concremationis
condemnentur. Posset quidem hoc
fieri, ut paulò ante ostendimus, sed non
propterea fieri debet, ut l. non quic-
quid, ff. de judic. Est enim in arbitrio
52. judicis, quantam fidem adhibere velit
talibus indiciis & attestationibus soci-
arum criminis per sæpè d. c. in fidei, de
hæretic. in 6. Hoc verò ex iis, quæ su-
perius in casu deduximus, bene fate-
mur, quod contra dictas maleficas in-
dicia indubitata extent, quod & ipsæ
maleficæ sint, ex quibus licet condem-
nari possint capitaliter, secundum ea
quæ 5. allegavimus: tamen tutius esse
dicunt Dd. ne quis ex solis indiciis in-
dubi-

RESPONS. IUR.

dubitatis capitaliter & ordinaria poena
condemnetur, nisi eruatur quoq; ipsius
confessio per torturam, ita tradit Bald.
in l. milites col. 2. in fin. C. de quæstion.
& Francis. Brun. in tract. de indic. part.
1. quæst. 4. num. 13. allegantes pro hoc
in terminis nostris d. l. etsi excepta ad
fin. C. de malefic. & mathematic. quam
ibi ita quoq; intelligit Alberic. de Ro-
sat. notans ex eo quod convictus tali
crimine, non puniatur ordinaria poena
delicti, nisi etiam fuerit confessus,
quod & Berber. voluit in viator: jur. d.
tit. de sortileg. col. fin. & hoc vult etiam
poenalis constit. Caroli V. tit. de indu-
bitatis maleficiis art. 16.

Nec tamen tortus evadit condem- 53.
nationem, si crimen confiteri nolit, ut
patet in d. l. etsi excepta, cujus verba
paulo ante ad hoc ponderavimus, sed
condemnetur nihilominus ex indi-
ciis indubitatis, mitiori autem poena
ut copiosè tradit Gandin. in tract. Ma-
lefic. Rubr. de præsumption. & indic.
indubit. nu. 2. & 12. Ang. in tract. male-
ficio.

ficior. in verbo, quod fama publica, n.
 18. in fin. Hippolit. de Marfil. in pract.
 §. quoniam num 31. & seq. Castrenf. in
 conf. 299. nu. 4. in 2. part. Cæpoll. in
 conf. 6. nu. 9. & 10. Alex. conf. 188. n. II.
 in 7. vol. quia per tortur. in tali præfer-
 tim crimine talia indicia violenta non
 purgantur, ut supra latius probavimus.
 Sic etiam observari dicit Jul. Clar. d. §.
 fin. quæst. 64. col. 22. vers. apud nos,
 quandoq; etiam post gravem torturam
 & perseverantiam rei in negatione, ubi
 indicia sunt valde urgentia, solet iudex
 reos condemnare, non quidem ad pœ-
 nam ordinariam, sed extraordinariam,
 puta, triremem aliquando ad tempus,
aliquando in perpetuum, præsertim
 quando est reus valde famosus, quod
 refert etiam Egid. Boss. in tit. de inqui-
 sitio. n. 30. quam pœnam in proposito
 nostro inferri tradit etiam Domhaud.
 in pract. crim. c. 51. de legat. ad ergastula
 seu vincula nautica, ibi latius explicat.
 Sed quia ista pœna non convenit in
 54. mulieres, neq; apud nos valde est in usu
 nec

RESPONS. IUR.

nec in talibus violenter suspectas maleficas satis tuta. Illa vero altera in d. l. Et si excepta, C. eod. expressa quoq; nō valde sit usitata, videlicet quod veneficæ perpetuis carceribus mancipare debent, ut tradunt compilat. Mall. malefic. in 3. part. quæst. 6. prope fin. & quæst. 8. prope fin. & quæst. 14. Dimitti 55. enim cum discrimine humanæ societatis non debent. Nec refert, quod de jure civili poenam perpetui carceris 56. non debeat quis sustinere, ut l. incredibile, C. de poen. quia si ita quis damnetur, tenet tamen sententia, ut ibi notat Johan. Faber. & alii atq; de jure Cano. poena perpetui carceris imponi potest, C. contra idolorum 26. quæst. c. penult. §. fin. ext. de hæretic. c. quamvis de poen. in 6. cum similib. Quæ licet capitalis sit & æquiparetur poenæ mortis, ut tradit Innoc. in c. qualiter & quando ext. de accusation. Bart. l. 2. ext. de poen. Benignior tamen est in hæreticos maleficos, quam poena concremationis. Et eam quoq; posse de jure civili,

E 4

si mo-

si modo insolitum non sit loco, apertè
 sentit Bald. & Angel. in d. l. incredibile,
 quod hodie minus difficultatis habet,
 cum poena carceris usu recepta sit, ut
 notum est. Præsertim in casu malefica-
 rum suspectarum, quæ crimen fateri
 nolunt, nec tamen veris probationibus
 convictæ sunt, argument. text. in d. l.
 etsi excepta, ubi eculeo dedita deinde
 ungulis dilaceratur, quod equidem
 majorem denotat poenam; Et ita in
 præsentia concludimus tanquam in
 mitiorem & securiorem partem. Sic
 58. etiam incarcerata non poterit evadere
& nocere, quia divina justitia tunc
non permittit dæmoni naturalem po-
tentiam exercere incarceratis, Ne for-
 tè judices & officiales curiosi videntes
 manifesta signa liberationis invitentur
 ad sequendam sceleratam illorum pro-
 fessionem, ut habetur per Dd. in c. nec
 mirum 26. quæst. 5. & tradit latius
 Griland. in tract. de fortileg. quæst. 9. in
 59. fin. Non volumus tamen statim ad con-
 demnationem properari: sed omnibus
 modis

RESPONS. IUR.

modis adhuc per varia media tentari,
 an possit haberi earum confessio,
 etiam per repetitam torturam. Quam-
 vis enim magna sit inter Dd. disputa-
 tio, An & quando tortura in eodem
 homine repeti possit, atq; communiter
 velint à nobis indiciis reum quæstio- 60.
 nibus iterum subjici non posse, ut ple-
 nissimè hoc post alios tradit Hippolit.
 de Marfil. in l. repetit, ff. de quæstion.
 Paris de Put. in tract. de Syndicat. §. de
 repetit. fol. 271. & seq. Anton. Gomes.
 lib. 3. resolut. cap. 13. num. 26. Jul. Clar.
 lib. 5. sentent. §. fin. quæst. 64. col. an-
 tepen. & penult. qui infinitos penè Dd.
 in hac materia citant. Tamen in hoc
 omnes conveniunt, quando reus est
 quidem tortus, sed non sufficienter,
 quod in torturam possit repeti, ut vi- 61.
 dere est apud Marfil. & alios præalle-
 gatos, imò si consuetudinem Judicum
 quorundam inspiciamus indifferenter
 illi repetunt torturam absq; novis in-
 diciis, ut ex Dyn. Gandin. & aliis refert 62.
 Marfil. in d. l. repetit. ante nu. 6. idem

E 5

testa-

HARDEVV. à DASSEL.

testatur Jacob. de Beluis. in pract. crimin. tit. de quaestio. nu. 92. pro quibus benè facit textus in §. illud vers. oportet, Auth. ut iudices sine quoquo suffragio, ibi ipsi torquebant & non primitus requiescant, donec reddant furta, & c. sed esto sanè, quòd ista jura non ita generaliter sint intelligenda, sed ita, si nova superveniunt indicia, ut Dd. communiter volunt: Tamen eadem opinio rursus non procedit, quando prima indicia contra reum valde sunt urgentia, tunc enim non attenditur prima tortura, in qua ipse nihil confessus est, Reus iterum torqueri potest, per text. in l. unius §. 1. ff. de quaestio. qui dicit Reus evidentioribus argumentis oppressus, repeti in quaestionem potest, quem sic intelligit ibi Bart. n. 2. dicens ita practicari. Idem dicit Salic. in l. 2. col. fin. C. de custodia reor. Socin. in conf. 54. n. 14. in 3. vol. Anton. Gomez. lib. 3. resolut. cap. 13. sub n. 26. ubi dicit se ita semper tenuisse legendo & consulendo. Idem sequitur Jul. Clar. d. §. fin.

RESPONS. JUR.

fin. quæst. 61. col. fin. Domhaud. in
 practic. crimin. cap. 38. de repetit.
 quæstion. n. 3. Modo utramvis opinio-
 nem capiat iudex, non poterit errare in
 casu nostro, torturam repetendo, quia
 nec sufficienter tortæ videntur dictæ
 veneficæ, & prima indicia, sunt valdè
 vehementia, ut superius demonstravi-
 mus: & deinde in ipsa tortura aliud
 novum ortum est indicatiū, scilicet quòd
 dictæ mulieres veneficæ in ipso cru-
 ciatu non potuerunt lachrymare, ut
 pariter ostendimus. Hoc enim prius
 sciri non potuit, & tunc propter hæc
 tortæ non fuerunt, sed propter aliud, &
 ideo satis novum est indicium, & con-
 sequenter tortura repeti poterit, atq; si
 confiteantur crimen, poena ordinaria
 concremationis afficiantur. Verun-
 tamen, quia valde timendum est, ne
 etiam altera vice, propter taciturni-
 tatis maleficium aliquid confessuræ
 sint, non incommodum esset, prius
 adhibere alias quasdam cautelas, de
 quibus per compilat. Mall. malefic.
 in 3.

63. in 3. part. quæst. 13. 15. & 16. qui dicunt,
quod iudex debeat ad eas admittere
honestas personas, quæ eas erudiant,
atq; ad veritatem dicendam disponant,
& ut tormentorum cruciatus fugiant,
& quod morti non tradentur, si modo
resipiscant, sed aliter & leviori poena
punientur, commemorantes eis squa-
lorem carceris. Solent enim & fre-
quenti meditatione rei calamitate car-
ceris, & replicata informatione bono-
rum, qua confortantur citius ad confi-
tendum indici, quam per torturam,
quod re ipsa expertos se esse testantur
compil. Mall. malefic. Idem juribus &
exemplis demonstrat Paris de Put. in
tract. Syndicat. §. & advertendum est,
fol. 264. apud quem videri potest.

64. At sine his quidem suasionibus
possunt induci, ut veritatem fateantur,
nihilominus blandè tractentur, & ante-
quàm ad eas torquendas procedatur, ab
aliis mulieribus honestis exuantur ve-
stibus omnibus, atq; aliis induantur, si
forte aliquod maleficium insutum ge-
rerent

RESPONS. IUR.

rerent vestimentis, nihilq; eis relin-
quatur, quod eorum fuerit appensum
velligatum in corpore, nec in capite
aut crinibus. Imò si ita videbitur, pili
& crines ex omni parte corporis abra-
dantur & laventur. Comperisse enim
se dicunt, quod interdum in pilis tene-
ant maleficium pro taciturnitate, &
quandoq; in locis secretissimis non no-
minandis, id ipsum docet Paris de Put.
in tract. Syndicat. §. tortura 3. in fin.
fol. 269. & hoc profuisse ascribunt:
Deinde ligentur ad chordas, & dum
instrumenta ad torquendum dispo-
nuntur, iudex per se vel alios bonos
viros inducat quæstionandas ad faten-
dum veritatem liberè. Et si fateri no-
luerint, mandet ministris, ut instru-
menta applicentur, qui statim in hoc
obtemperent, non læti, sed quasi tur-
bati. Tandem ad intercessionem il-
lorum bonorum virorum iterum sol-
vantur, & ab ipsis ad partem trahantur,
& informantur denuo ad dicendam
veritatē faciendo ei spem, quod morte
non

HARD. à DASSEL.

non afficientur. Tunc autem, si ad
confitendum induci non possunt sub-
jiciantur quæstionibus, & interroge-
ntur semper prius de levioribus, quæ fa-
cilius confitebuntur quàm graviora,
scilicet quærat^{ur} de ijs, quæ dicuntur
factitasse, vel si quæ unguenta vel pyxi-
des, item libri in domibus eorum fuis-
sent reperti, ad quem usum illos habu-
erint, & de similibus, & nisi prius con-
fesse sint, quibus hominibus vel anima-
libus nocuerint, aut quæ maleficia pro-
curaverint, non interrogentur, quot
annis fidem abnegaverint, & quamdiu
incubum dæmonem habuerint, quia
hoc nunquam ante alia fatentur: &
interim Notarius in processu scribat,
de quibus interrogatæ fuerint, & quid
responderint. Si quoq; ita nihil con-
fiteri velint, adferantur ad eam vel
ducantur ad graviora tormentorum
genera, indicando eis, quod oporteat
hæc sustinere, nisi fateantur verita-
tem. Debet enim de istis maleficis &
65. similibus acerrima fieri indagatio, ut
l. 3.

RESPONS. JUR.

l. 3. C. de Episc. audient. & l. 2. C. quorum appellat. non recipit. Et si neq; per istum terrorem mutent pertinaciam, assignetur eis terminus pro secunda vel tertia die ad continuandum tormenta, ut per inquisitor. indicta 14. quæst. ad fin. unde etiam in terminis tradit Paris de Put. in tract. Syndicat. in §. de repetitione, ante n. 6. Quod ad omnem dubitationem tollendam soleant carnifices justiciæ protestari & iudex interloqui, quod pro nunc intendant supersedere in tortura cæpta, nec perfectè data, repetiturus eam tali die, & quoties opus fuerit ad indagandam veritatem. Quam cautelam desumptam fuisse putat ex notationibus in d. l. unius, §. 1. de quæstion. Nam alioqui tortura regulariter repeti non debet, nisi supervenientibus novis indiciis, de quibus supra diximus. Intra illud autem tempus iudex diligentem ejus custodiam constituat, ne solæ relinquantur, 66. quia

68. quia à Dæmone frequentabuntur & sollicitabuntur, ut sibimet mortem consciscant, adveniente autem die termini, iudex prius bene adhortatas ad confitendum examinet, cum omnibus circumstantiis, si ex responsione eorū viderit hoc faciendum esse. Ac si confiteantur benè est, si verò repugnent pernegando vel nolendo explicite confiteri quæstionibus eas exponat, & dum à terra elevantur, faciat iudex recitari dicta sociarum sive testium submissis nominibus, & dicat eis, ecce per testes convictæ estis.

69. Ad extremum verò, si hæc omnia non proficiunt, non tamen dimittantur, sed si potest fieri, ducantur seorsim ad aliquod castrum remotum, & cum plures dies ibi fuerint custodię traditæ, fingat Castellanus, se ad longinquas partes peregrinaturum, & interim subornentur mulieres aliquæ, quæ illas visitent, de variis colloquantur, promittentes eis, quod velint eas dimittere, liberè abire, dummodo informant

cas

RESPONS. IUR.

eas de certis quibusdam experimentis. Nam per hunc modum sæpissimè fuerunt fassæ & convictæ, ut dicunt inquisitor. d. c. 16. in fin. ubi referunt exemplum de malefica, quæ nullis tormētis & quæstionibus induci poterat ad confitendum crimina, & tandem modo supra scripto, cum crederet Castellanum abesse, qui tamen præsens latebat, tres familiares intrantes promittebant ei relaxationem, si informaret illas de modo excitandi grandines, quod capta, quamvis primò dolosè secum agi putaret, ipsis instantibus & videntibus, fecit in nominato loco excitando grandines, & per hoc habita evidentia facti, & deinde quoq; confessione, digno supplicio fuit affecta. Aut si omnia hæc nihil ad habendam confessionem proficerent, possit iudex eis indicare, quod jam sint non obstante pertinaci repugnatione eorum ad mortem condemnatæ, & si circumstantiæ patiantur, fictè eas jubeat duci ad supplicium, non tamen morti verè tradat, an si

F

forte

forte sic ad poenitentiam prius adhortatae aliquid confiterentur, & hoc posse
 70. fieri probatur exemplo Salomonis, qui etiam fingeat se velle, quod nolebat in c. afferte ext. de praesumpt. & ibi notat num. 2. ff. de quaestione. tradit Paris de Put. in tract. Syndicat. & in d. §. & advertendum est, in princ. fol. 263. & §. sequetur modo, pag. 300. ubi infert notabilem quaestionem.

Quod si iudex praedictis omnibus diligenter adhibitis animadvertat quaestionatas nolle detegere flagitia sua, interroget eas, An pro innocentia sua velint subire iudicium candentis ferri
 71. vel aquae frigidae? cui forte respondebunt, quod sic velint: omnes enim maleficae hoc affectant, scientes se per daemonem ab omni laesione praeservari, & ex eo ipso, quod verè maleficae sint, agnoscuntur. Sed iudex simpliciter replicabit, quod non possit se absq; temeritate tanto periculo submittere, neq; etiam talem purgationem tanquam opus quoq; magicum ac
 72. dia-

RESPONS. JUR.

diabolo auctore excogitatum com-73.
 mentum concedat, cum omni jure sit
 prohibita, c. fin. ubi plene notant ex.
 de purgat. vulg. de quo etiam compil.
 Mall. malef. in 3. parte quæst. 17. in
 fin. ubi notabile referunt exemplum.
 Sed aliquis hic forte dicat: Esto, purga-
 tio aquæ frigidæ tanquam perversa &
 superstitiosa jure est prohibita, interim
 tamen negari non potest apud Saxones
 in nostris partibus nihilominus esse in
 frequenti usu. Responsum huic paucis
 velim, fateri nos utiq; judicium
 aquæ frigidæ passim in frequenti esse
 usu, sed non nisi imperitæ vulgi multi-
 tudinis, & minorum gentium (ut ille
 ait) hominum usu, qui alioqui omnia,
 quæ vel cogitant & faciunt, integris &
 candidis viris debent esse probata, non
 attento eo quod dici solet: Ea, quæ
 communiter à vulgo fiunt, non esse in-74
 exemplum trahenda.

Etsi autem in hoc nostro infælici se-
 culo veteres superstitiones, inter quas

F 2

non

- non infimum locum purgatio aquæ
 frigidaë obtinet, consopitaë & olim
 75. damnataë renovantur, & quasi repul-
 lulascere videntur. Tamen iudex vel
 magistratus potestate & autoritate
 76. fungens hac in re providus & circum-
 spectus esse debet, ne peccet contra se-
 cundum Decalogi præceptum. Quia
 purgatio aquæ frigidaë dicitur vulga-
 77. ris: quod nulla Canonum aut legum
 auctoritate fundata sit, sed à vulgo in-
 venta, & Diabolo fabricante intro-
 ducta, ex. c. Mennam & c. consuluiſti,
 & est perversa & superstitiosa: quia
 intendat probare innotiam vel culpam
 hominis per experimentum, non se-
 cundum naturam, neq; secundum sacrā
 scripturam, sed per modum supersti-
 tiosum, juxta cap. fin: ex. de purgat.
 vulgar. & 2. quæst. 5. d. c. Mennam, &
 c. consuluiſti. Panorm. & Pet. de An-
 chor. in d. c. fin. Mart. Navarr. in ma-
 nuali confessor. c. ii n. 39.
 78. Ad hæc, qui tali vulgari probatione
 utuntur, tentant Deum, dum quærunt
 ab eo

RESPONS. IUR.

ab eo miraculum sine causa. Ferrum candens cum naturalis sit actionis, ita lædit innocentem, sicut peccantem, & in aqua frigida ita mali submerguntur, sicut boni.

Admiracula autem, quæ suo arbitrio Deus reservavit, ut Anchoranus ait, non ferro candente vel aqua frigida, sed iustis orationibus commove-
tur Deus. 79. 80.

Hinc in ejusmodi probatione duplex committitur peccatum tentationis nimirum Dei, & superstitionis: quia pactum implicitum intercedit cum Dæmone. Ad quod facit auctoritas D. Thomæ Gram. 2. quæst. art. 8. dum ait: Dicendum, quod iudicium ferri candentis vel aquæ frigidaë, ordinatur quidem ad alicujus peccati occulti inquisitionem, per aliquid quod ab homine fit, & in hoc convenit cum sortibus: In quantum tamen expectatur aliquis miraculosus effectus à Deo, excedit communem sortium rationem. Unde hujusmodi iudicium illicitum

HARDEVV. à DASSEL.

citum redditur, tum quia ordinatur ad
judicanda occulta, quæ divino iudicio
reservantur, tum quia huiusmodi ju-
diciū non est divina auctoritate fan-
citum. Unde 2. quæst. 5. cap. consu-
luisti, in decreto Stephani Papæ dici-
tur: Ferri candentis vel aquæ ferven-
tis examinatione, confessionem ex-
torqueri à quolibet, sacri non censent
canones, & quod sanctorum Patrum
documento sancitum non est, supersti-
tiosa adinventione non est præsumen-
dum. Hæc D. Thom. ex canone.

81. Secundo, Non solum peccant co-
gentes subire probationem aquæ fri-
gidæ, sed etiam omnes, qui credunt
inesse effectum ad probandum inno-
centiam vel culpam, nisi eos ignoran-
82. tia probabilis excuset. Quia est opus
superstitiosum, à diabolo introductum,
ex pacto cum eo implicite habito pro-
cedens: Ergo peccat contra 2. Deca-
logi præcept. qui fidem adhibet tali
rei. Nam similes sunt qui faciunt ea,
&

& omnes qui confidunt in eis. Ex qua causa, quia admonentur talis erroris, & non deponunt nec acquiescunt veritati, tam diu sunt in peccato, quam diu non desistunt à tali superstitione. Quia post admonitionem non est amplius locus probali ignorantiae. Quare recte Bodinus & alii contra Scribonium, damnant probationem aquae frigidae, tanquam opus diabolicum.

Tertiò si quis, vel quæ ponatur ad probationem aquae frigidae, & virtute talis indicii præsumpti confessio extorqueatur in tormentis, confessio nullius roboris & momenti, & consequenter reus vel rea non potest ex ea condemnari. Probatur confessio, quam nullum indicium legitimum præcedit, etiam si in tormentis facta sit, & reus in 83. ea perseveret, est nulla ipso jure nec potest confessus ex ea condemnari, per text. gloss. Br. & alios in l. pen. ff. de quæstio. Alex. in l. qui aliena, §. Celsus n. 12. ff. de acquiren. hæredit. Jas. ibi n. 38. Angel. in tract. malefic. in verb.

HARDEVV. à DASSELL.

fama publica vers. quinto quæro Hip-
pol. de Marfil. d. l. pen. & in pract.
crimin. §. secunda quæstion. num. 2.
Emanuel Soarez in Thesau. Recept.
senten. verb. confes. Francif. Bruno
de indicis & tortur. 2. part. q. 5. Fran-
cif. Vivi lib. 2. com. opin. 70. Jul. Clar.
lib. 5. §. fin. quæst. 55. & hæc est com-
munior opinio.

Sed hæc talis confessio elicitur vir-
tute nullius legitimi indicii, cum talis
probatio juri & rationi repugnet, ut
constat ex dictis. Si ergo indicium nul-
lum est: confessionem inde sequentem
esse, nullam necessum est. Si confessio
nulla est, ergo & sententia nulla, quæ
inde virtutem sumit. Ex prædictis con-
stat abusum illum probandi apud anti-
quos fuisse reprobatum, tanquam su-
perstitiosum, nunc vero nostris tem-
poribus denuo maligno procurante
85. revocatum. Causam verò, quare non
submergantur sage, si ita sit, ut refertur,
non referimus ad levitatem, cum nulla
dæmoni insit (gravitas enim & levitas
sunt

RESPONS. JUR.

sunt qualitates corporum, ex elementis compositorum) sed in potentiam dæmonum. Qui enim potest celerissime per aërem corpora ad remotissima loca deferre, sua virtute valet etiam sustentare, ne submergantur. Nam si vir mediocris potentiae puerum potest tenere, ne profundum petat, quanto magis dæmon hominem deferre valebit? Hoc autem facit non ut nocentiam sagæ declaret, cui omnem suam in protegendo operam addixit 86. ad salvandam innocentiam in conspectu hominum, (Mallet enim talem, si in culpa sit, innocentē, quā culpabilem ostendere, atq; sic potius permittet in profundū descendere, quod tam 87. naturale est corpori gravi, quā natere contra naturam.) Sed ut in tali opere, dum fortasse unam perdit animā, quæ ad Deum per poenitentiam revertitur, plures per infidelitatem & superstitionem sibi subjiciat. Etenim & cooperantes & fidem adhibentes, in laqueum diaboli cadunt. Sortitur autem

F 5 hoc

- hoc opus sicut & aliæ superstitiones,
 88. de quibus antea actum est, effectum
 ex pacto implicito cum dæmone. Dum
 enim homines scire volunt occulta
 per modum nec à natura, nec jure di-
 vino & humano permissum, aut ordi-
 natum, diabolus tanquam mille ar-
 tífex accurrit, & manus adiutrices
 porrigit. Atq; eam ob causam Canones
 & Doctores vulgarem probationem,
 tanquam rem supersticiosam & dia-
 bolo suggerente inventam, reprobant,
 dum tales effectus neque secundum
 Canones, vel Ecclesiæ consuetudi-
 nem, aut rei naturam cum causis con-
 jungantur, quam Regulam, ut supra
 significatum est, Augustinus lib. 2.
 89. cap. 20. de doctrina Christiana, in-
 dicat pro dignoscendis superstitioni-
 bus. Quæ regula etiam rejicitur ficta
 illa antipathia. Nam aquæ talem tri-
 buere effectum, indiget alia confir-
 matione aut ratione aut auctoritate
 probandum est. Quis enim aquam
 in Baptismo diceret talem tantamque
 vim

RESPONS. IUR?

vim habere, nisi expresso Christi testi-
monio probatum existeret? Neque
aquæ soli virtus salubriter abluendi
tribuitur, sed accedit verbum ad
elementum, & fit sacramentum, ut
dicit D. Augustinus tractatu suo in
Johannem.

Præterea ut ex d. c. Mennam &
aliis colligitur, hac probatione antiqui
abusi sunt etiam in probandis aliis sce-
leribus: quomodo ergo nunc solum
obtinet in sagarum crimine? Accedit
hic quod Bodinus lib. 4. Dæmono-
maniæ cap. 4. refert, dum inquit: Sa-
piens verò judex ad consequendum
veritatem omnes præsumptiones com-
portaturus est: modò ne id faciat,
quod multi iudices in Germania so-
lent. Hi enim aut magos alios conqui-
runt, ut per eos ad saltum cribri re-
sciscant, an reus fortes exerceat: aut
ambos pedes sagæ & manus colligan-
tes eam imponunt aquæ leniter, eamq;
si saga fuerit, in fundo mergi non
posse putant.

Hac

HARDEVV. à DASSEL.

Hac enim via diabolus iudicia, quæ
sancta oportet fervari, commutat in
scholam magiæ. Sed hanc disputatio-
nem Philologis & Phycis, cum nostræ
non sit professionis, relinquens his su-
perfedeo.

Quare nunc conclusio totius
Responsi est, quod iudex omnem ad-
90 hibeat diligentiam pro eruenda con-
fessione dictarum Sagarum, & si eam
consequatur, facta ejusdem ratifica-
tione consueta poena ignis seu con-
cremationis eas damnet. Si vero con-
fessionem criminum ab eis extorqueri
nequeat, eas tamen minime dimittat,
sed nihilominus perpetuo carceri tra-
dat, cujus squalore fortassis pertesæ
tandem crimen fatebuntur, aut super-
venient novæ probationes, quibus
evidenter convincantur, & tunc quid
facere debeat, iudex satis habet.

Et hæc amici optimi jam pro tem-
poris angustia ad propositum casum
respondere volui, cumq; ex animo ve-
ritatis

RESPONS. IUR.

ritatis & justiciæ amante simulationisq; omnis experte profecta sint, ut animo consimili accipiantur, postulo: Salvo tamen per omnia cujusvis doctioris & peritioris de jure saniore iudicio. Dat. Luneburg.

Ultimo Junii die.

Anno 1597.

H. A. D. J.C.

AU-

AUTHORUM IN HOC
RESPONSO ALLE-
GATORUM

Catalogus.

A.

Abbas Panor.
Alexander de Imola.
Albericus de Rosate.
Anthonius Gomesius.
Andreas Alciatus.
Anthonius de Butrio.
Anthonius Blancus.
Angelus Perusinus.
D. Augustinus.
Archidiaconus.

B.

Baldus de Vbaldis.
Bartholus de Saxofer.
Barbatia.
Bodinus.
Boncompegius.

C.

Cepolla.
Compilat. Mall. mal.
Corneus.
Curtius Senior.
Cynus Pistor.
Constit. Carolina.

D.

Didacus Covarnivias.
Dynus Mugellan.
Dominic. de S. Geminia.

E.

Egidius Bossius.
Eymon Gravetta.
Emanuel Soarez.

F.

Franciscus Aretinus.
Franciscus Brunus.
Franciscus Poncinnibius.
Franciscus Vivivius.
Fridericus de Senis.
Felinus.

G.

Gandinus.
Gabriel Saraina.
Guido de Susaria.
Genesis.

H.

Hippolitus de Marsiliis.
Hieronymus Cardanus.
Hieron. Gigas.

Iacobus

I.

Iacobus Rebuffus.

Iacobus de Beluiso.

Iacobus Sprengerius.

Iason de Mayno.

Iohannes Andreæ.

Iohannes Baptista à Porta

Iohannes Berberius.

Iohannes VVeigerus

Iodocus Dombhauderius.

Iohannes de Platea.

Iulius Clarus.

L.

Ludovicus de Penna.

Ludovicus Bologninus.

Ludovicus Romanus.

M.

Mattheus de Afflictis.

Matthesilanus.

Martinus de Arles.

Martinus Navarreus.

N.

Nicolaus Boërius.

P.

Paulus Castrensis.

Paulus Grilandus.

Paris de Puteo.

Petrus de Anchora.

Philippus Decius.

R.

Rolandus à Valle.

S.

Salicetus

Socinus Sen.

Speculator.

T.

Thomas Grammat.

Thomas Ferrariensis.

Z.

Zarabella.

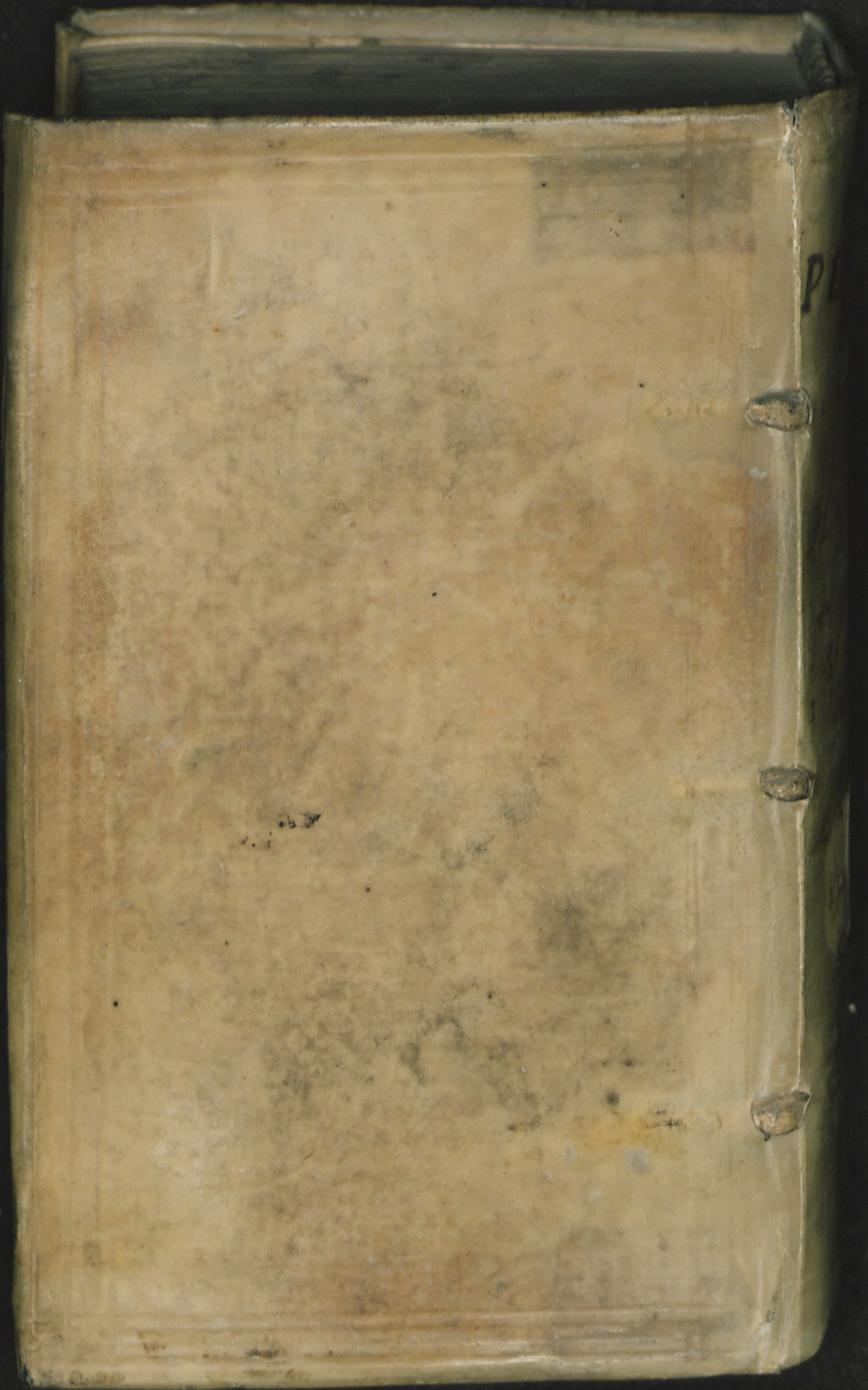
(A 279 6567)

Sb.

7

19. 10.

1 - 10 - Lips. 1714.

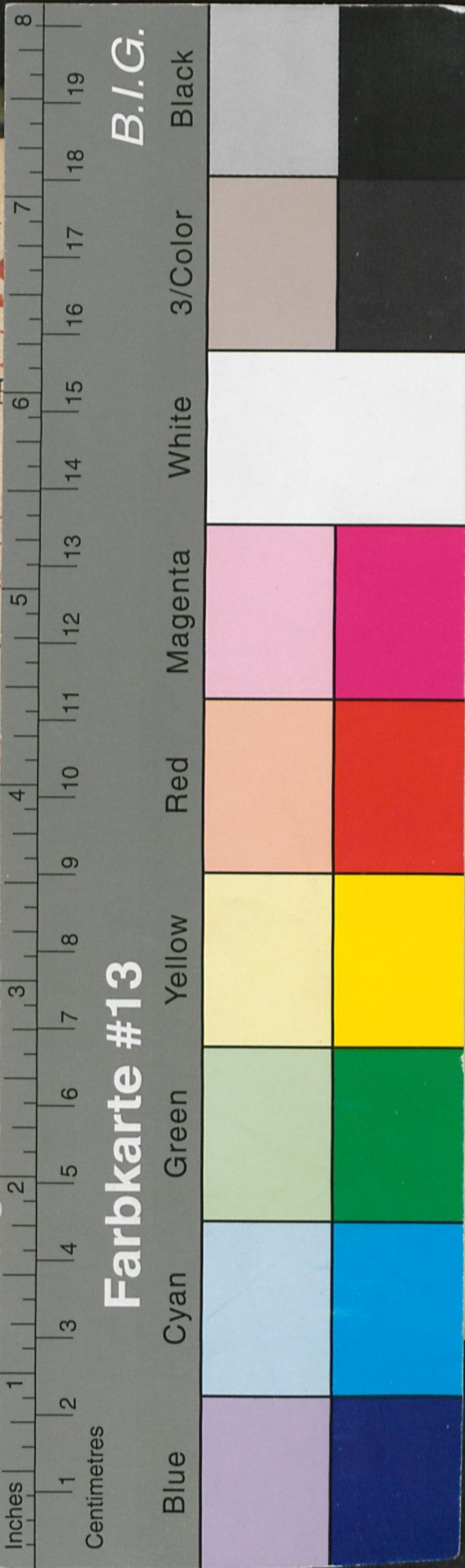
HAR
RES
JUR
PO

PRO
NOXIA
tione
ju

AD RE
rundam
jur

Ignora

T H

Farbkarte #13

B.I.G.